

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

David Bizjak

Gasilstvo v Mestni občini Ljubljana

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

David Bizjak

Mentor: doc. dr. Uroš Svete

Somentor: asist. dr. Klemen Grošelj

Gasilstvo v Mestni občini Ljubljana

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Zahvala:

Rad bi se zahvalil svojemu mentorju doc. dr. Urošu Svetetu in somentorju asist. dr. Klemenu Grošlju za strokovno pomoč in svetovanje pri pisanju mojega diplomskega dela ter vsem ostalim, ki so mi kakorkoli pomagali pri zbiranju podatkov in informacij o obravnavani tematiki, zlasti Tomažu Kučiču, Cvetu Šumcu, Robert Kusu, Matjažu Šušteršiču, Juliju Jeraju in Andreju Grilu.

GASILSTVO V MESTNI OBČINI LJUBLJANA

Gasilstvo je obvezna lokalna javna služba, ki predstavlja enega izmed najpomembnejših členov sistema zaščite, reševanja in pomoči v Mestni občini Ljubljana. Javno gasilsko službo v njej izvajajo poklicni (Gasilska brigada Ljubljana) in prostovoljni gasilci (35 prostovoljnih gasilskih društev), ki opravljajo naloge gašenja in druge splošno reševalne naloge. Gasilci predstavljajo osnovno silo sistema zaščite, reševanja in pomoči zaradi svoje številčnosti, organiziranosti in usposobljenosti. Jedro javne gasilske službe predstavljajo poklicni gasilci. V primerjavi s prostovoljnimi gasilci opravijo večje število posredovanj pri vseh vrstah nesreč. Na intervencijah posredujejo z raznovrstnejšo, dražjo in novejšo opremo ter vozili. Kljub temu pomen prostovoljnih gasilcev pri opravljanju operativnih nalog javne gasilske službe ni nič manjši, saj predstavljajo pomembno dopolnilno silo. Nepogrešljivi so pri intervencijah večjega obsega, ko je potrebno zagotoviti večje število gasilcev ali večjo količino gasilsko-reševalne opreme. Pomembni so tudi pri zagotavljanju boljše požarne pokritosti teritorija in hitrejših odzivnih časov gasilcev. Seveda pa ne smemo pozabiti na njihovo vlogo pri vzgoji otrok in mladine ter pomembnega družbenega vpliva, ki ga imajo na okolje, v katerem delujejo.

Ključne besede: gasilstvo, poklicni gasilci, prostovoljni gasilci, Mestna občina Ljubljana

FIRE FIGHTING IN MUNICIPALITY OF LJUBLJANA

Firefighting is an obligatory public services and represents one of the most important parts of the protection, rescue and relief operations in the Municipality of Ljubljana. The public fire service is carried out by professional (Ljubljana fire brigade) and voluntary firefighters (35 volunteer fire brigades). Firefighters represent the elementary part of the protection, rescue and relief system, because of their abundance, organization and competence. The core are professional firefighters that, in comparison with the volunteer firefighters, carry out a higher number of interventions in all types of disasters. They provide more diversified, expensive and newer equipment and vehicles. Despite this, the volunteer firefighters are no less important, when it comes to their operational duties of a public fire service, because they represent an important supplementary force. They are essential for large scale interventions, when it is necessary to provide more firefighters or greater quantity of fire and rescue equipment. They are also important when it comes to providing better coverage and quicker response time. We must also not forget their role in the upbringing of children and youth, and the important social impact that they have on the environment in which they operate.

Key words: firefighting, professional firefighters, voluntary firefighters, Municipality of Ljubljana

KAZALO

1	UVOD	9
2	METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	11
2.1	Predmet, struktura in cilji proučevanja.....	11
2.2	Uporabljena metodologija	12
2.3	Temeljni pojmi	12
2.4	Hipoteze.....	15
3	SISTEM ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI	16
3.1	Pojmovna opredelitev in organiziranost sistema zaščite, reševanja in pomoči.	16
3.2	Zagotavljanje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter temeljne naloge.....	17
3.3	Pristojnosti, upravljanje in težišče sistema	17
3.4	Sile za zaščito, reševanje in pomoč	18
3.5	Splošne naloge sil za zaščito, reševanje in pomoč	19
3.6	Cilj sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami	20
4	SISTEM ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA.....	21
4.1	Glavni viri ogrožanja	21
4.2	Organizacija sistema zaščite, reševanja in pomoči v Mestni občini Ljubljana	21
4.2.1	Uvod	21
4.2.2	Vloga župana	22
4.2.3	Celovito soočanje z nesrečami v Mestni občini Ljubljana.....	22
4.2.4	Izvajalci nalog zaščite, reševanja in pomoči v Mestni občini Ljubljana...23	
4.2.5	Financiranje	26
4.2.6	Intervencije in številčnost enot.....	27
5	ORGANIZACIJA GASILSTVA	29
5.1	Pravne podlage	29
5.2	Prostovoljne in poklicne gasilske organizacije.....	29
5.3	Dejavnosti gasilske organizacije	30
6	JAVNA GASILSKA SLUŽBA V MESTNI OBČINI LJUBLJANA.....	32
6.1	Zgodovina požarne zaščite in razvoja organiziranega gasilstva na območju Mestne občine Ljubljana	32

6.2	Javna gasilska služba v Mestni občini Ljubljana – danes	38
6.2.1	Uvod	38
6.2.2	Določitev enot za opravljanje javne gasilske službe	39
6.2.3	Določitev osrednje enote, območij delovanja in kategorije enot.....	41
6.2.4	Naloge javne gasilske službe	45
6.2.5	Vodenje javne gasilske službe	48
6.2.6	Aktiviranje gasilskih enot.....	49
6.2.7	Kriteriji opravljanja javne gasilske službe.....	52
6.2.8	Financiranje javne gasilske službe	52
6.2.9	Intervencije	54
6.2.9.1	Splošno o intervencijah	54
6.2.9.2	Sodelovanje in medsebojno dopolnjevanje na intervencijah.....	55
6.2.9.3	Gasilci in njihova oprema na intervencijah	57
6.2.9.3.1	Splošno	57
6.2.9.3.2	Vozila Gasilske brigade Ljubljana	58
6.2.9.3.3	Vozila prostovoljnih gasilskih društev in Gasilske zveze Ljubljana.....	59
6.2.9.3.4	Primerjava vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev	60
6.2.9.3.5	Primerjava starosti vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev	61
6.2.9.4	Okvirni standardi za povprečno zahtevne intervencije.....	62
6.2.9.5	Požarno pokrivanje s strani Gasilske brigade Ljubljana	63
6.2.9.6	Statistična primerjava interveniranj med poklicnimi in prostovoljnimi gasilci.....	65
6.3	Prihodnost javne gasilske službe v Mestni občini Ljubljana.....	70
7	VERIFIKACIJA HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK.....	72
8	LITERATURA.....	75
9	PRILOGE	80
	PRILOGA A: Statistična primerjava interveniranj med GBL in PGD po letih.....	80
	PRILOGA B: Statistična primerjava interveniranj med GBL in PGD po tipih.....	81

SEZNAM TABEL

Tabela 4.1: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med JGS in ostalimi službami v sistemu ZRP.....	26
Tabela 6.1: Razdelitev GE po sektorjih in oznaka kategorij.....	43
Tabela 6.2: Minimalni standardi za PGD prve, druge in tretje kategorije.....	45
Tabela 6.3: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med GBL in GZL (PGD) pri opravljanju JGS v MOL (v pristojnosti OZRCO).....	53
Tabela 6.4: Tip in število vozil GBL po standardih GBL.....	58
Tabela 6.5: Tip in število vozil prostovoljnih gasilcev po standardih GZS.....	59
Tabela 6.6: Primerjava števila vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev v MOL po standardih GBL.....	60
Tabela 6.7: Primerjava starosti vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev.....	61
Tabela 6.8: Okvirni standardi povprečno zahtevne intervencije.....	62

SEZNAM GRAFIČNIH PRIKAZOV

Grafični prikaz 4.1: Zaporedno vključevanje izvajalcev nalog ZRP ob nesrečah.....	24
Grafični prikaz 4.2: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med JGS in ostalimi službami v sistemu ZRP (v pristojnosti OZRCO).....	27
Grafični prikaz 6.1: Območje delovanja GBL.....	42
Grafični prikaz 6.2: Lokacija sektorjev, osrednjih PGD in ostalih PGD v MOL.....	44
Grafični prikaz 6.3: Organiziranost operativnega vodstva JGS v MOL.....	48
Grafični prikaz 6.4: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med GBL in GZL (PGD) pri opravljanju JGS v MOL (v pristojnosti OZRCO).....	53
Grafični prikaz 6.5: Tehnološki krog intervencije.....	55
Grafični prikaz 6.6: Požarno pokrivanje MOL s strani GBL.....	64
Grafični prikaz 6.7: Povprečno število interveniranj operativnih enot GBL in PGD na posameznih tipih nesreč v enem letu.....	66
Grafični prikaz 6.8: Trend števila interveniranj GBL in PGD po posameznih tipih nesreč v letih 2005 do 2009.....	68

SEZNAM KRATIC

CZ – Civilna zaščita

GBL – Gasilska brigada Ljubljana

GD – Gasilsko društvo

GE – Gasilska enota

GZL – Gasilska zveza Ljubljana

GZ LRS – Gasilska zveza Ljudske republike Slovenije

GZS – Gasilska zveza Slovenije

JGS – Javna gasilska služba

MOL – Mestna občina Ljubljana

NUS – Neeksplozivna ubojna sredstva

NMP – Nujna medicinska pomoč

OZRCO – Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo

PGD – Prostovoljno gasilsko društvo

PGE – Prostovoljna gasilska enota

PIGD – Prostovoljno industrijsko gasilsko društvo

ReCO – Regijski center za obveščanje

RKB – Radiološka, kemična in biološka

RS – Republika Slovenija

SFRJ – Socialistična federativna republika Jugoslavija

SIS – Samoupravna interesna skupnost

UKC – Univerzitetni klinični center

URSZR – Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje

VPNDN – Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami

ZIR – Zaščita in reševanje

ZRP – Zaščita, reševanje in pomoč

1 UVOD

Ogenj je eden izmed najpomembnejših človeških izumov in je že od nekdaj bil življenjskega pomena za preživetje ljudi, saj so ga uporabljali za gretje in kuhanje v zimskem času, služil pa jim je tudi za svetlobo in obrambo pred divjimi zvermi. Sčasoma so se naučili, kako ogenj uporabljati še za druge namene, kar je v veliki meri doprineslo k razvoju družbenega življenja, kakršnega poznamo danes.

Izum ognja je poleg napredka ljudem prinesel tudi tegobe, nevšečnosti in obup. Zaradi njegove nepravilne uporabe in nepazljivosti so večkrat pogoreli celi deli mest. Nekaj takih katastrofalnih požarov zaporedoma je ljudi spodbudilo k razmišljanju, kako doseči večjo zaščito pred požarom. S sprejetjem ukrepov, ki naj bi povečali požarno varnost in prvimi poskusi organiziranja ljudi za gašenje, so postavili temelje sedanji požarni preventivi in organizaciji gasilstva.

Gasilstvo v Mestni občini Ljubljana (v nadaljevanju MOL) se je do danes močno razvilo in izpopolnilo. Njegova naloga ni več le gašenje požarov, ampak opravlja vedno več nalog v okviru sistema za zaščito, reševanje in pomoč (v nadaljevanju ZRP), katerega temeljni namen je nuditi pomoč ljudem ob naravnih in drugih nesrečah, ki so jim v velikem mestu velikokrat izpostavljeni.

Za izvajanje javne gasilske službe (v nadaljevanju JGS) v MOL so zadolženi teritorialni poklicni in prostovoljni gasilci. Poklicni gasilci so organizirani v okviru javnega zavoda Gasilska brigada Ljubljana (v nadaljevanju GBL), prostovoljni gasilci pa v 35 prostovoljnih teritorialnih gasilskih društvih (v nadaljevanju PGD), povezanih v Gasilsko zvezo Ljubljana (v nadaljevanju GZL), ki obsega poleg njih še pet prostovoljnih industrijskih gasilskih društev (v nadaljevanju PIGD), ki delujejo v okviru zasebnega interesa – lastnika podjetja, ki je na naravo poslovne dejavnosti po zakonu dolžan ustanoviti PIGD.

Ob prisotnosti močne poklicne enote GBL pri izvajanju nalog JGS v MOL se poraja vprašanje, ali je prostovoljno gasilstvo v Ljubljani sploh še potrebno. Vprašanje pomena prostovoljnega gasilstva, naloge in delovanje JGS v sistemu ZRP, vse to bo

osrednja tematika mojega diplomskega dela in hkrati tudi osnova za predvidevanje
smotrne prihodnosti razvoja gasilstva v MOL.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Predmet, struktura in cilji proučevanja

Osrednji predmet proučevanja v mojem diplomskem delu je JGS v MOL, njena sedanja vloga in pomen, poleg ostalih služb v sistemu ZRP v MOL, njena organizacija, naloge, delovanje ter intervencijska praksa. Znotraj JGS se bom posvetil proučevanju poklicnih in prostovoljnih gasilskih enot ter pri tem poskušal najti njihove sorodnosti in različnosti pri opravljanju njihovih vsakdanjih nalog.

V vsebinskem delu najprej predstavim sistem ZRP v MOL, njegovo zgradbo, naloge, službe in vanj umestim JGS ter ugotovim njen pomen. Nato opišem zgodovinsko ozadje nastanka gasilstva v Ljubljani ter njegov razvoj skozi čas. Jedro sledečega dela je JGS v MOL, njena sestava, naloge in delovanje s poudarkom na operativnem delu. Sledi primerjalni del, v katerem primerjam poklicne in prostovoljne gasilske enote po različnih segmentih in kriterijih. Na koncu pozornost namenim prihodnosti in možnim smerem nadaljnjega razvoja JGS v sistemu ZRP v MOL ter novim izzivom, s katerimi se bodo morali ljubljanski gasilci še soočiti. Vsebinskemu delu sledi še preverjanje hipotez in podajanje sklepnih ugotovitev.

Namen mojega diplomskega dela je najprej predstaviti JGS v MOL, njene značilnosti ter ugotoviti, kakšno težo nosi v sistemu ZRP v MOL ob vse večjem porastu novih nalog, ki jih opravljajo enote sistema za ZRP. Po podrobnejši globlji analizi JGS in primerjavi poklicnih ter prostovoljnih gasilskih enot pa nameravam ugotoviti tudi, kakšna je vloga prostovoljnih gasilskih enot pri opravljanju JGS in njihova smiselnost obstoja, saj ima MOL organizirano poklicno gasilsko enoto – Gasilsko brigado Ljubljana, ki je v službi 24/7/365 in je v primeru intervencije vedno prva »udarna« enota. V primerjavi s prostovoljnimi gasilci je tudi boljše opremljena in izurjena za različna posredovanja na ožjem in širšem področju Ljubljane. Na koncu vsebinskega dela skušam predvideti prihodnost gasilske organizacije v MOL.

Gasilstvo v Ljubljani predstavlja velik izziv za raziskovanje, saj ni nikjer drugje v Sloveniji na enem mestu prisotna taka kompleksnost odnosov in povezav med poklicnimi in prostovoljnimi gasilci, zato predstavlja dokaj dober študijski primer

razvite JGS, ki se srečuje z določenimi težavami, s katerimi se bodo gasilci v drugih mestih šele srečali. Njihove izkušnje lahko s pridom uporabimo pri razvoju gasilske organizacije v lastni okolici, upoštevajoč dano problematiko in njihove rešitve. To je bila navsezadnje tudi motivacija za pisanje mojega diplomskega dela, saj sem tudi sam član prostovoljnega gasilskega društva in operativni gasilec.

2.2 Uporabljena metodologija

Pri pisanju sem uporabljal različne metode dela. Najprej sem z metodo zbiranja primarnih (zakoni, operativni načrti) in sekundarnih (internet, različne knjige, revije in časopisi) virov pridobil teoretično osnovo za nadaljnjo analizo, nato z metodo zgodovinske analize preučil zgodovinsko ozadje gasilstva v MOL. Sledijo študije posameznih primerov (javna gasilska služba v sistemu ZRP v MOL, delovanje GBL in GZL znotraj nje), ki so kasneje temelj primerjalne analize med poklicnimi in prostovoljnimi gasilci ter ugotavljanja vloge gasilstva v sistemu ZRP v MOL in pomen obstoja prostovoljnega gasilstva znotraj njega. Uporabil sem tudi metodo intervjuja, s pomočjo katerega sem od vodilnih ljudi v JGS MOL pridobil še nekaj dodatnih informacij ter osebnih mnenj o tematiki diplomskega dela. Z opisno metodo pa sem združil diplomsko delo v smiselno in enovito celoto.

2.3 Temeljni pojmi

Gasilstvo

»(1) Gasilstvo je obvezna lokalna javna služba (javna gasilska služba), katere trajno in nemoteno opravljanje zagotavljajo občine in država.

(2) Gasilstvo je humanitarna dejavnost, ki se opravlja v javnem interesu.« (Zakon o gasilstvu 2005)

»Gasilstvo je dejavnost, namenjena preprečevanju (preventiva) in gašenju požarov.« (Ogrizek 2006, 319)

Gasilska organizacija

»Gasilska organizacija je prostovoljno gasilsko društvo in njegova gasilska enota, gasilska zveza, poklicna gasilska enota organizirana kot teritorialna gasilska enota ali kot gasilska enota, ki jo organizira gospodarska družba, zavod in druga organizacija v skladu s predpisi. Prostovoljno gasilsko organizacijo vodi predsednik, poklicno gasilsko organizacijo vodi predstojnik.« (Pravila gasilske službe 2010)

Gasilec

»Gasilec je oseba, ki je član ali delavec gasilske organizacije.« (Zakon o gasilstvu 2005)

»Gasilec je oseba, ki se (poklicno) ukvarja z gašenjem ali je član gasilskega društva.« (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2010)

Poklicni gasilec

»Poklicni gasilec je delavec v poklicni gasilski enoti ali v poklicnem jedru druge gasilske enote oziroma delavec, ki opravlja operativne naloge gasilstva v gospodarski družbi, zavodu ali drugi organizaciji.« (Zakon o gasilstvu 2005)

Prostovoljni gasilec

»Prostovoljni gasilec je član prostovoljnega gasilskega društva.« (Zakon o gasilstvu 2005)

Operativni gasilec

»Operativni gasilec je oseba, ki poklicno ali prostovoljno opravlja operativne naloge gasilstva in je strokovno usposobljena za te naloge, izpolnjuje predpisane psihofizične in zdravstvene zahteve ter druge pogoje, je podpisala pristopno izjavo in ima gasilsko izkaznico.« (Pravila gasilske službe 2010)

Gasilska enota

»Gasilska enota je poklicna ali prostovoljna enota, ki opravlja operativne naloge gasilstva v določenih formacijskih sestavah gasilskih enot in izpolnjuje druge pogoje, določene s predpisi.« (Zakon o gasilstvu 2005)

Prostovoljno gasilsko društvo

»Prostovoljno gasilsko društvo je humanitarna organizacija, v kateri fizične osebe prostovoljno delujejo in opravljajo naloge na področju gasilstva, varstva pred požarom in drugimi nesrečami ter opravljajo druge dejavnosti, ki so pomembne za razvoj in delovanje gasilstva. Člani prostovoljnega gasilskega društva so lahko tudi pravne osebe, če tako določa zakon.« (Zakon o gasilstvu 2005)

Intervencija

»Intervencija je dejanje, ukrep s katerim se (odločilno) vpliva na potek česa, poseg(anje).« (Slovar slovenskega knjižnega jezika 2010)

Gasilska intervencija

»Gasilska intervencija je izvajanje operativnih nalog gasilstva v skladu s predpisi, načrti in pravili gasilske stroke.« (Pravila gasilske službe 2010)

»Gasilska intervencija je izvajanje operativnih nalog gasilstva ob požaru, naravni ali drugi nesreči oziroma z namenom, da se reši ali zavaruje ljudi, premoženje, okolje, živali ali kulturna dediščina.« (Pravila gasilske službe 2010)

2.4 Hipoteze

Hipoteza 1: Gasilstvo je eden izmed najpomembnejših členov sistema zaščite, reševanja in pomoči v Mestni občini Ljubljana.

Hipoteza 2: Čeprav imajo v Mestni občini Ljubljana poklicni gasilci novejša in raznovrstnejša vozila ter večkrat posredujejo na intervencijah v primerjavi s prostovoljnimi gasilci, ni zato pomen slednjih pri opravljanju operativnih nalog javne gasilske službe nič manjši.

3 SISTEM ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI

3.1 Pojemna opredelitev in organiziranost sistema zaščite, reševanja in pomoči

V literaturi obstaja več izrazov za sistem ZRP. Poleg izraza sistem za zaščito in reševanje (v nadaljevanju ZIR) lahko za isti termin najdemo tudi izraz sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (v nadaljevanju sistem VPNDN). V vseh treh primerih gre za en in isti sistem. Glede nato, da se bom v diplomskem delu osredotočil predvsem na izvajanje operativnih nalog in posredovanje gasilskih enot, je najbolj primeren izraz ZRP, saj ZIR ne zajema pomoči, VPNDN pa je izraz, ki je nekoliko širši, saj je celovitejši, ker v svoji osnovni konotaciji zajema tudi preventivo.

»Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami lahko opredelimo kot načrtno, razumsko urejen skupek ciljev, nalog, načel, pravil, postopkov, in materialnih virov, ki določajo varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami. Sistem varstva pred nesrečami pomeni množico različnih, med seboj načrtno povezanih dejavnosti, ki sestavljajo zaključno celoto dejavnosti, usmerjeno k skupnemu cilju.« (Ušeničnik 2002, 481)

Po sprejeti novi zakonodaji leta 1994 se je na področju VPNDN zgodila pomembna sprememba, saj so se vse dejavnosti na tem področju povezale v organizacijsko in funkcionalno celoto, v podsistem nacionalne varnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju RS), ločen od obrambnega sistema (Ušeničnik 2002, 462). Država in lokalne skupnosti organizirajo sistem VPNDN kot celovito interdisciplinarno dejavnost, povezano v samostojen in enoten sistem, ki deluje v miru in v vseh drugih spremenjenih razmerah, tudi v izrednem vojnem stanju. S tem so se v sistemu odprle možnosti najširšega sodelovanja humanitarnih in drugih nevladnih organizacij, katerih dejavnost je pomembna za varstvo pred nesrečami (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

Ne glede na to, da je področje VPNDN organizirano kot samostojen sistem, je njegovo upravno in strokovno vodenje v pristojnosti Ministrstva za obrambo prek Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje (v nadaljevanju URSZR), ki tudi razpolaga z infrastrukturo, pomembno za delovanje tega podsistema ob nesrečah (Grizold v Predovnik 2004, 48). V okviru sistema ZRP se za delovanje dejavnosti iz njihove

pristojnosti vključujeta med drugim tudi Ministrstvo za zdravje s službo nujne medicinske pomoči in Ministrstvo za notranje zadeve s policijo. Iz tega torej sledi, da področje VPNDN spada v delovno področje Ministrstva za obrambo, s tem da so vsa ministrstva odgovorna za izvajanje ukrepov za preprečevanje nesreč in njihovih posledic na področjih iz njihove pristojnosti ob nesrečah. Njihovo delovanje na področju VPNDN usmerja in usklajuje Vlada RS. Ob nevarnostih in nesrečah se usklajeno delovanje ministrstev in drugih državnih organov zagotavlja z državnimi načrti ZRP, ki jih sprejme Vlada Republike Slovenije (Ušeničnik 2002, 493).

3.2 Zagotavljanje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter temeljne naloge

Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami zagotavljajo v okviru svojih pristojnosti, pravic in dolžnosti:

- vsi državljani Republike Slovenije kot posamezniki;
- državljani, prostovoljno organizirani v društva in druge nevladne organizacije, ki opravljajo naloge varstva pred nesrečami;
- javne reševalne službe;
- gospodarske družbe, zavodi in ostale organizacije;
- lokalne skupnosti;
- država (Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami 2006).

Temeljne naloge, ki jih omenja NPVNDN so:

- preventivni ukrepi;
- vzpostavitev in vzdrževanje pripravljenosti;
- opazovanje, obveščanje in alarmiranje ob nevarnostih in nesrečah;
- ZRP ob nesrečah;
- odpravljanje posledic nesreč in nadaljnji razvoj (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

3.3 Pristojnosti, upravljanje in težišče sistema

V državni pristojnosti je krovno urejanje sistema, razvoj in raziskovanje, organiziranje sistema opazovanja, obveščanja in alarmiranja, organiziranje, opremljanje in

usposabljanje državnih sil za ZRP, izdelava programov izobraževanja in usposabljanja za ZRP ter izgradnja in vzdrževanje infrastrukture. Določen del priprav se izvaja tudi na ravni regij, ki pa niso politične teritorialne enote (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

V občinski pristojnosti je spremljanje nevarnosti, organiziranje, opremljanje in usposabljanje sil za ZRP ter organizacija sistema ZRP na nivoju občine. Občine samostojno organizirajo in vodijo akcije ZRP na svojem območju, prav tako pa tudi izvajanje sanacije in obnove po nesrečah. Država jim pri tem pomaga s silami in sredstvi iz svoje pristojnosti (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

Pri upravljanju sistema VPNDN posledično sodelujejo Državni zbor RS in Vlada RS, občinski sveti, župani ter upravni organi in poslovodni organi gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij. Operativno in strokovno vodenje akcij za ZRP pa je v pristojnosti poveljnikov in štabov civilne zaščite (v nadaljevanju CZ), vodij intervencij ter vodij reševalnih enot in služb (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

Težišče sistema VPNDN je izvajanje preventivnih ukrepov, katerih namen je preprečiti nastanek nevarnosti oziroma odpraviti nevarnost, ki lahko povzroči nesrečo. Ti ukrepi se izvajajo po dejavnostih, predvsem v okviru načrtovanja in urejanja prostora (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

3.4 Sile za zaščito, reševanje in pomoč

Sile za ZRP so razpoložljive človeške zmogljivosti društev, gospodarskih družb, zavodov, ali lokalnih skupnosti, države in drugih organizacij. Namenjene so ZRP ob naravnih in drugih nesrečah. Sile za ZRP se v glavnem organizirajo v skladu z ogroženostjo (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2010a). Večina obstoječih sil za ZRP je organiziranih v lokalnih skupnostih, manjši del pa je organiziran tudi na ravni države in v posameznih gospodarskih družbah, zavodih in drugih organizacijah. Pripadniki enot in služb CZ na državni ravni so predvsem namenjeni izvajanju posebno zahtevnih nalog ZRP ter služijo kot pomoč lokalnim

skupnostim oziroma sodelujejo v mednarodnih reševalnih in humanitarnih akcijah (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002). Temeljni in najbolj množičen del sil za ZRP predstavljajo prostovoljci, organizirani v gasilski, gorski, jamarski in podvodni reševalni službi, v kinoloških društvih, občinskih in območnih organizacijah Rdečega križa Slovenije, slovenske Karitas ter drugih humanitarnih in nevladnih organizacijah. Prostovoljnost je še bolj dobilo na pomenu po ukinitvi naborniškega sistema popolnjevanja Slovenske vojske v letu 2002, saj se je s tem prenehalo tudi popolnjevanje enot in štabov CZ (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2010b).

Sile za ZRP lahko glede na način vključevanja in sodelovanja državljanov delimo na prostovoljne, poklicne in dolžnostne. Izvajalci vseh nalog sistema ZRP pa so:

- enote in službe društev in drugih nevladnih organizacij;
- gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije;
- enote, službe in organi CZ;
- policija;
- slovenska vojska (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2010a).

3.5 Splošne naloge sil za zaščito, reševanje in pomoč

Splošne naloge, ki jih opravljajo sile za ZRP so:

- izvajanje prve in nujne medicinske pomoči;
- izvajanje pomoči ogroženim in prizadetim prebivalcem;
- izvajanje prve veterinarske pomoči;
- gašenje in reševanje ob požarih;
- reševanje iz ruševin, zemeljskih in snežnih plazov;
- reševanje ob poplavih in drugih vremenskih ujmah ter ekoloških in drugih nesrečah na morju, rekah in jezerih;
- reševanje ob velikih nesrečah v prometu;
- reševanje ob rudniških nesrečah;
- reševanje v gorah;
- reševanje v jamah;
- reševanje na vodi in iz vode;
- varstvo pred neeksplozivnimi in ubojnimi sredstvi (v nadaljevanju NUS);

- varstvo pred snežnimi plazovi;
- izvajanje radiološke, kemične in biološke zaščite (v nadaljevanju RKB) ob uporabi RKB orožja in drugih sredstev za množično uničevanje ter ob nesrečah z nevarnimi snovmi;
- iskanje pogrešanih oseb v naravnih in drugih nesrečah;
- reševanje ob vojaških in terorističnih napadih in drugih oblikah množičnega nasilja;
- zagotavljanje osnovnih pogojev za življenje (Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami 2006).

3.6 Cilj sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Cilj sistema VPNDN je predvsem:

- zmanjšanje števila nesreč in njihovih posledic s preventivnim nastopom;
- izboljšanje možnosti napovedovanja, odkrivanja in spremljanja nevarnosti naravnih in drugih nesreč;
- izboljšanje splošne pripravljenosti na naravne, tehnične in tehnološke nesreče;
- skrajšanje odzivnih časov reševalnih služb ob naravnih in drugih nesrečah;
- izboljšanje specifične pripravljenosti za ZIR ob vojaških napadih, pojavih terorizma in drugih varnostnih tveganjih;
- izboljšanje varstva na posebno občutljivih območjih, ekosistemih, varovanju kulturne dediščine ter sodelovanja pri ohranjanju in varovanju svetovnega ekosistema;
- urediti sporazume za medsebojno sodelovanje na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami z vsemi sosednjimi državami in državami v regiji ter okrepiti vlogo Slovenije v mednarodnih človekoljubnih in drugih organizacijah;
- pripraviti nov načrt sanacije posledic naravnih nesreč, ki bo temeljila na večji odgovornosti fizičnih in pravnih oseb za varnost ljudi in premoženja ter na varovanju pred nesrečami (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2010b).

4 SISTEM ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA

4.1 Glavni viri ogrožanja

S stališča VPNDN štejemo za glavne vire nevarnosti in ogrožanja, ki pretijo MOL:

- naravne nesreče (potres, poplave, zemeljski plazovi, obilne snežne padavine, nevihte, močan veter, suša, žled, toča, požari, epidemije nevarno nalezljivih bolezni);
- tehnične nesreče, tehnološke in druge nesreče (nesreče z nevarnimi snovmi, jedrske nesreče in druge radiološke nevarnosti, nesreče v cestnem prometu, železniške nesreče, letalske nesreče, nesreče z NUS, utopitve, nesreče v gorah);
- onesnaževanje in premalo zamišljeni posegi v prostor;
- vojaško ogrožanje;
- terorizem;
- množično preseljevanje prebivalcev (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

4.2 Organizacija sistema zaščite, reševanja in pomoči v Mestni občini Ljubljana

4.2.1 Uvod

Kot odgovor na številne nesreče in obrambo pred njimi so v MOL organizirali različne reševalne službe, povezane v enoten in samostojen sistem, ki mu pravimo sistem ZRP. Nesreče v sedanjem času skoraj vedno zahtevajo usklajen nastop več reševalnih služb in drugih organizacij, od katerih pa niso vse izključno v pristojnosti lokalne skupnosti. To posledično zahteva vnaprej načrtovano in usklajeno skupno delovanje različnih služb z različnih ravni. Nobena reševalna služba ne more biti več samozadostna v večini večjih intervencij v tolikšni meri, da bi lahko v celoti razrešila neko nesrečo in njene posledice (Kus 2004, 7–8). Sistem ZRP MOL je organiziran kot del enotnega sistema v državi in obsega organiziranje, načrtovanje, izvajanje, vodenje, aktiviranje, financiranje in nadzor dejavnosti za VPNDN. Cilj tega sistema je zmanjšanje števila nesreč ter preprečitev oziroma zmanjšanje žrtev in drugih posledic teh nesreč (Odlok o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami v Mestni občini Ljubljana 1997).

4.2.2 Vloga župana

Župan v MOL nosi poglavitno odgovornost za organizacijo sistema ZRP. Župan predlaga mestnemu svetu MOL v sprejem odlok o VPNDN v MOL, ki ureja organizacijo sistema ZRP v MOL. Poleg tega sprejme tudi več izvedbenih predpisov, s katerimi natančno uredi delovanje tega sistema. Glavne naloge župana MOL na področju ZRP so:

- skrb za pripravo in realizacijo programa in letnega načrta VPNDN;
- sprejme letni načrt VPNDN;
- skrbi za izdelavo osnutkov programa in letnih načrtov VPNDN, ocen ogroženosti in načrtov ZRP;
- določa izvajalce JGS;
- imenuje odbor za razpolaganje s sredstvi požarnega sklada;
- določa programske aktivnosti in naloge sistema varstva MOL upravnim organom in službam MOL;
- imenuje organe vodenja CZ;
- sklepa o organiziranju in ustanovitvi sil ZRP;
- sklepa dogovore s sosednjimi občinami in državnimi organi o sodelovanju na področju ZRP;
- sklepa pogodbe o opravljanju nalog ZRP;
- zahteva pomoč za izvajanje nalog ZRP ter za zagotavljanje osnovnih pogojev za življenje v skladu z zakonom;
- podeljuje priznanja CZ MOL;
- mestnemu svetu podaja oceno o pripravljenosti sistema ZRP (Odlok o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami v Mestni občini Ljubljana 1997).

4.2.3 Celovito soočanje z nesrečami v Mestni občini Ljubljana

Celovito soočanje z nesrečami zajema poleg reševanja, ki je poglavitna naloga reševalnih služb, še preprečevanje nastanka nesreč, ukrepe za ublažitev posledic, pripravljenost tako reševalnih služb, kot drugih organov, organizacij in prebivalcev, obnovo in razvoj po nesrečah. Medtem, ko sta pripravljenost na nesreče in preventivno delovanje sestavni del dela vseh delujočih v sistemu ZRP, je zagotavljanje osnovnih življenjskih pogojev ter obnova in razvoj po nesreči zlasti naloga mestnih javnih služb

in mestne uprave. Posebej pomembno vlogo v mestni upravi MOL ima v sistemu ZRP Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo (v nadaljevanju OZRCO) (Jeraj 2004, 4–7).

Glavni trije sklopi nalog, ki jih opravlja OZRCO, so:

- oblikovanje sistema ZRP ter skrb za njegovo delovanje;
- vodenje sistema ZRP ter izvajanje operativnih nalog;
- pripravljanje obrambnega dokumenta MOL ter koordinacija njegovega izvajanja (Mestna občina Ljubljana 2009).

4.2.4 Izvajalci nalog zaščite, reševanja in pomoči v Mestni občini Ljubljana

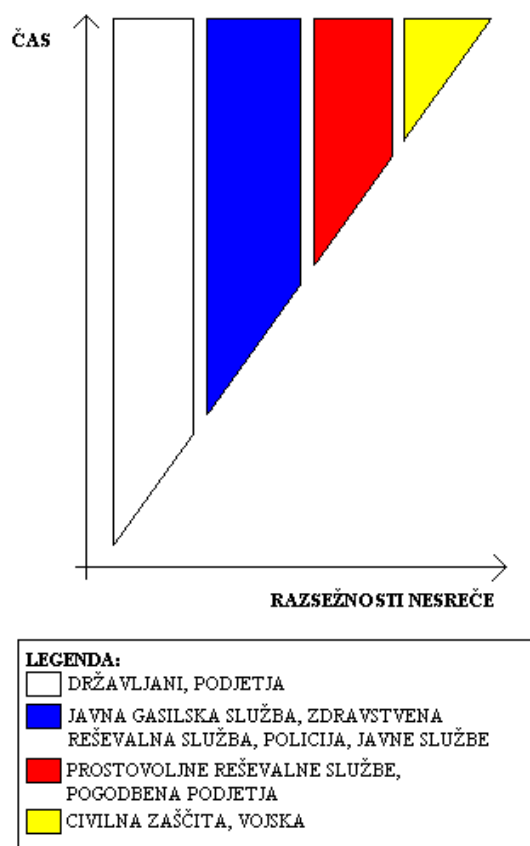
Sistem ZRP MOL vključuje poklicne, prostovoljne in dolžnostne organizacije, nekatere lokalne javne službe, pogodbeni podjetja, oddelke mestne uprave in posamezne prebivalce MOL, ki opravljajo različne naloge. Sodelujejo pa tudi nekatere službe, organi in organizacije, ki so sicer v pristojnosti države in ne lokalne skupnosti, vendar si brez njihovega sodelovanja ZIR ni mogoče zamisliti – Reševalna postaja Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana (v nadaljevanju UKC Ljubljana) in Policijska uprava Ljubljana (Jeraj 2004, 8).

Na prvi ravni se v ZRP vključijo fizične in pravne osebe zasebnega in javnega prava (državljeni in podjetja), ki izvajajo samopomoč in vzajemno pomoč (prva pomoč, gašenje z gasilniki, evakuacija iz objektov ipd.). V naslednji fazi ZRP pa se vključijo osnovne reševalne službe MOL (Kus in drugi 2006a, 8).

Osnovna reševalna služba v pristojnosti MOL je GBL, ki tesno sodeluje z Nujno medicinsko pomočjo (v nadaljevanju NMP) Zdravstvenega doma Ljubljana, Reševalno postajo UKC Ljubljana in policijo. Tako kot policija je tudi Reševalna postaja UKC Ljubljana v državni pristojnosti. Najhitrejšo podporo GBL zagotovo nudi 35 prostovoljnih gasilskih društev, povezanih v GZL. Skupaj sestavljajo javno gasilsko službo z eno poklicno in 35 prostovoljnimi gasilskimi postajami. V primeru, da reševanje preseže zastavljene okvirje in se potrebuje dodatno silo, opremo, znanje in stroje, OZRCO v reševanje vključi še pogodbene organizacije. To so tiste organizacije, ki imajo pogodbeno urejeno sodelovanje v sistemu ZRP. To so predvsem gradbena

podjetja, podjetja, usposobljena za odstranjevanje nevarnih snovi, podjetja za zagotavljanje prehrane in druge logistike. V primeru specifične potrebe OZRČO v reševanje vključi še reševalce z reševalnimi psi, gorske reševalce, jamarske reševalce, potapljače, radioamaterje in Rdeči križ ter druge, s katerimi ima ustrezne dogovore. V skrajnih primerih, ko nesreče dosežejo katastrofalne razsežnosti, se v aktivnosti vključijo tudi mestne enote in službe civilne zaščite. Organizira se štab CZ, ki je sestavljen iz poveljnika CZ, vodij posameznih reševalnih služb in strokovnjakov za posamezna področja. V izrednih razmerah lahko poveljnik CZ zaprosi tudi za pomoč državnih sil za ZRP (Jeraj 2004, 9–10). Zaporedno vključevanje izvajalcev nalog ZRP ob nesrečah je prikazano v spodnjem grafičnem prikazu 4.1.

Grafični prikaz 4.1: Zaporedno vključevanje izvajalcev nalog ZRP ob nesrečah

Vir: Prirejeno po Jeraj (2004, 9).

Reševalne službe in druge sile v sistemu ZRP MOL:

- JGS MOL (GBL in 35 prostovoljnih gasilskih društev, povezanih v GZL);
- prostovoljna društva¹ (Gorska reševalna služba Postaja Ljubljana, štiri kinološka društva, Mestna zveza tabornikov in Združenje slovenskih katoliških skavtov, trije radioklubi, jamarski klub, potapljaški klub);
- pogodbeni podjetja v sistemu ZRP MOL (tri gradbena podjetja za zagotavljanje gradbene mehanizacije, eno podjetje za reševanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi, podjetje za zagotavljanje prehrane reševalcem in prizadetim prebivalcem);
- gospodarske javne službe (pomembnejša podjetja so Vodovod – Kanalizacija, Energetika, Snaga, Žale, Ljubljanski potniški promet in podjetja, pooblaščen za vzdrževanje cest²);
- službe, ki nudijo osnovno zdravstveno varstvo in NMP in bolnišnice (NMP Zdravstvenega doma Ljubljana in Reševalna postaja, ki skupaj tvorita prehospitalno enoto³ in UKC Ljubljana⁴);
- policija⁵ (Polijska uprava Ljubljana);
- slovenska vojska⁶;
- enote in službe CZ⁷ (enote civilne zaštite za prvo pomoč, tehnično reševanje, tehnično izvidovanje, ekipa vodnikov reševalnih psov, enota za RKB dekontaminacijo, službe za podporo, službe za vzdrževanje in uporabo javnih zaklonišč, poverjeniki civilne zaštite, ekipe za vodenje in oskrbovanje zasilnih prebivališč, enote za postavitev zasilnih prebivališč, enota za reševanje na vodi in enota civilne zaštite za hitre reševalne intervencije) (Jeraj 2004, 13–18).

¹ V sistemu ZRP MOL delujejo s svojimi operativnimi enotami.

² V sistemu je potrebno tudi sodelovanje javnih služb iz državne pristojnosti: preskrba z električno energijo, telekomunikacije, državne ceste itd.

³ takojšnja NMP

⁴ sekundarna zdravstvena oskrba

⁵ Policija je državna služba. Njeno sodelovanje se načrtuje z državnimi načrti ZRP. Njena glavna naloga v sistemu ZRP je zagotavljanje javnega reda in miru ter varnosti na ogroženih in prizadetih območjih (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

⁶ Sodelovanje vojske se načrtuje z državnimi načrti ZRP. V reševanje se vključi zlasti ob velikih nesrečah, ki zahtevajo veliko sil in sredstev (veliki požari, vodne ujme, ekološke nesreče). Letalska enota Slovenske vojske sodeluje pri reševanju ob nesrečah v gorah, gašenju gozdnih požarov ter helikopterskem reševanju iz visokih objektov (Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami 2002).

⁷ Funkcija organov vodenja CZ (poveljnika in štaba CZ) je koordiniranje, vodenje in poveljevanje silam za ZRP ob večjih in zahtevnejših naravnih in drugih nesrečah (Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2010c).

4.2.5 Financiranje

Sistem ZRP v MOL se financira iz:

- proračuna MOL;
- združenih sredstev lokalnih skupnosti za financiranje dogovorjenih skupnih nalog;
- sredstev gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij za sofinanciranje priprav MOL;
- namenskih sredstev požarnega sklada (požarne takse);
- raznih prostovoljnih in drugih prispevkov;
- mednarodne pomoči (Odlok o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami v Mestni občini Ljubljana 1997).

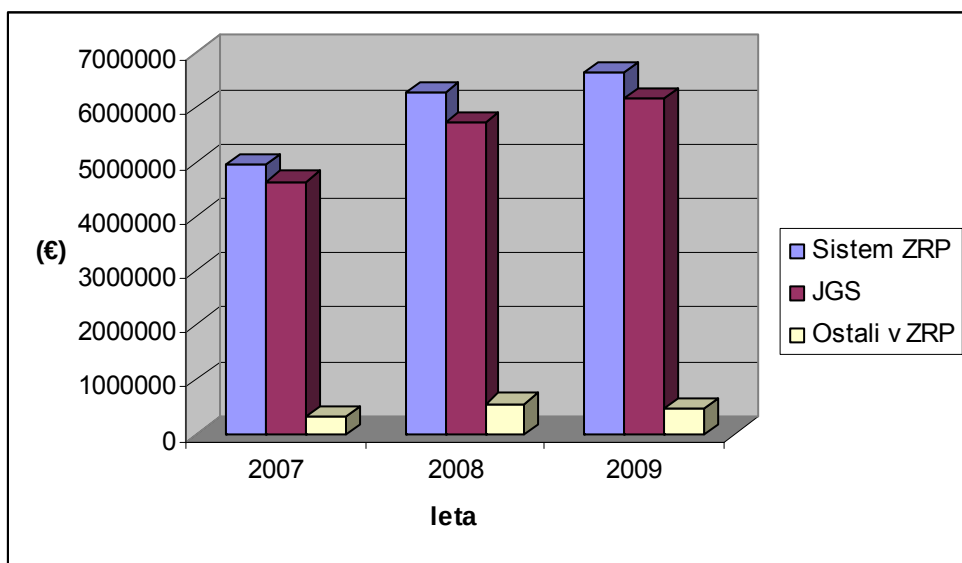
Financiranje tistega dela ZRP, ki je v neposredni pristojnosti OZRKO, se izvaja v veliki večini (85 %) iz sredstev proračuna MOL (Jeraj 2004, 22). MOL za ZRP namenja okoli 2 % svojega letnega proračuna. Iz spodnje tabele 4.1 in grafičnega prikaza 4.2 v letih 2007–2009 je razvidno, da od 2 % proračuna, ki je namenjen delovanju sistema za ZRP, večino namenijo JGS. Več kot 90 % sredstev gre za ZRP, medtem ko za vse ostale službe in delovanje sistema skupno namenijo ostalih 10 %. Prav tako lahko opazimo, da višina sredstev, namenjenih JGS, iz leta v leto raste. Leta 2007 je bilo za delovanje JGS namenjeno 4,6 milijona €, medtem ko leta 2009 že 6,1 milijonov €. Iz tega je razvidno, da je JGS za MOL v sistemu ZRP ena izmed najbolj pomembnih služb (Kus 2007, 231–241; Kus 2008, 90–92; Kus 2009, 287–289).

Tabela 4.1: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med JGS in ostalimi službami v sistemu ZRP (v pristojnosti OZRKO)

	2007	%	2008	%	2009	%
Sistem ZRP	4.962.121 €	100	6.271.913 €	100	6.629.691 €	100
JGS	4.639.153 €	93,5	5.716.600 €	91,1	6.171.428 €	93,1
Ostali v ZRP	322.968 €	6,5	555.313 €	8,9	458.263 €	6,9

Vir: Prirejeno po Kus (2007, 231–241); Kus (2008, 90–92); Kus (2009, 287–289).

Grafični prikaz 4.2: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med JGS in ostalimi službami v sistemu ZRP

Vir: Prirejeno po Kus (2007, 231–241); Kus (2008, 90–92); Kus (2009, 287–289).

4.2.6 Intervencije in številčnost enot

Poskušal sem pridobiti informacije o številu intervencij, v katerih sodelujejo enote in službe, ki so v neposredni pristojnosti OZRKO. Moj namen je bil ugotoviti, koliko je teh intervencij in kolikšen delež teh intervencij opravi JGS sama ali skupaj z ostalimi službami. Pri tem sem naletel na oviro, saj ne obstaja nek centralni register podatkov, kjer bi se beležile izključno samo intervencije sistema ZRP v MOL in vseh enot, ki posredujejo v njem. Problematiko predstavljajo tudi službe z državnega nivoja, ki se prav tako vključujejo v sistem ZRP v MOL. Nekaj teh podatkov se hrani na Regijskem centru za obveščanje (v nadaljevanju ReCO) Ljubljana, Reševalna postaja KC Ljubljana in policija vodita svoj register posredovanj, ki ni omejen samo na ZRP, prav tako javno podjetje Vodovod – kanalizacija, Energetika idr. Vsi ti podatki so preobsežni in presegajo okvir sistema ZRP v MOL, zato se v podrobnejše številke ne bom spuščal.

Dejstvo pa je, da je osnovna reševalna služba, ki posreduje v sistemu ZRP v MOL, GBL in 35 PGD, ki imajo s svojimi približno 1000 operativnimi gasilci, skupno zagotovo najštevilčnejša ekipa med intervencijskimi službami v MOL. Pri skoraj vseh intervencijah v sistemu ZRP sodeluje JGS. Število tistih intervencij, ki jih opravijo

druge službe samostojno, brez sodelovanja JGS, je namreč zelo majhno. Samostojne intervencije reševalnih služb so preteklost. Prav zato obstaja sistem ZRP, ki poveže službe med seboj, da si oseba, ki pomoč potrebuje, organizirano »podajajo« med seboj, ne da bi ta oseba za to sploh vedela: ReCO sprejme klic in ga obdela, JGS ga reši, prehospitalna enota ga oskrbi in mu ohrani življenjske funkcije, UKC Ljubljana mu zagotovi zdravljenje, Javni stanovanjski sklad MOL mu zagotovi bivalno enoto, humanitarne organizacije mu pomagajo s psihološko podporo, hrano in oblačili, Center za socialno delo mu preskrbi socialno, finančno in drugo pomoč, Snaga odpelje zgoreli material, OZRCO pa vse to med seboj povezuje in usklajuje (Jeraj 2004, 12; Kus 2010).

Iz vsega tega je razvidno, da je pri zagotavljanju varnosti občanov v sistemu ZRP prav JGS, ki jo sestavljajo poklicni in prostovoljni gasilci, tista, ki je med najpomembnejšimi službami tega sistema. Gasilci se pojavljajo ob sleherni nesreči, tudi takrat, ko to ni njihova temeljna naloga, a je njihova pomoč zaradi organiziranosti, številčnosti in usposobljenosti zaželeno (Kus 2004, 8).

5 ORGANIZACIJA GASILSTVA

5.1 Pravne podlage

Gasilstvo je v Sloveniji organizirano v prostovoljnih in poklicnih gasilskih organizacijah (Sentočnik in Vidovič 1998, 3). Delujejo v skladu z zakoni, uredbami in odloki na državni in lokalni ravni. Najpomembnejši zakoni, ki urejajo področje gasilstva so:

- Zakon o VPNDN,
- Zakon o varstvu pred požarom,
- Zakon o gasilstvu,
- Zakon o varstvu pred utopitvami,
- Zakon o materialni dolžnosti (Ministrstvo za obrambo 2010).

Pri pomembnejših pravnih osnovah velja omeniti letošnja na novo sprejeta pravila gasilske službe, ki urejajo skupna vprašanja gasilske službe za prostovoljne in poklicne gasilce. Pravila urejajo pravice in dolžnosti operativnih gasilk in gasilcev med opravljanjem gasilske službe v vseh gasilskih enotah, pravila sodelovanja, ravnanja in obnašanja med opravljanjem gasilske službe, delovanje v gasilski organizaciji, red v gasilskih objektih, načela za izvajanje gasilskih intervencij, alarmiranje gasilcev, JGS, gasilske formacije, prireditve in žalovanja. Ta pravila veljajo tudi za vse druge člane gasilske organizacije, tudi tiste, ki niso operativni člani (Pravila gasilske službe 2010).

5.2 Prostovoljne in poklicne gasilske organizacije

Prostovoljne gasilske organizacije so PGD (teritorialna in v podjetjih), gasilske zveze (na območju občine ali več občin) in krovna organizacija Gasilska zveza Slovenije (v nadaljevanju GZS). Vse prostovoljne teritorialne gasilske enote delujejo v javnem interesu, medtem ko prostovoljne industrijske gasilske enote delujejo v zasebnem. Ustanovljeni so na osnovi Zakona o društvih in so pravne osebe zasebnega prava (Sentočnik in Vidovič 1998, 3).

Temeljna oblika združevanja prostovoljnega gasilstva je prostovoljno teritorialno gasilsko društvo ali prostovoljno industrijsko gasilsko društvo. Na območju občine ali

več občin se povezujejo v gasilsko zvezo, prek gasilskih zvez pa v GZS. Za opravljanje operativnih nalog znotraj gasilske zveze se povezujejo v sektorje oziroma občinska poveljstva v zvezah, ki pokrivajo območje dveh ali več občin. Gasilske organizacije se povezujejo tudi v regijski svet in regijsko poveljstvo, vendar to ni pravna oblika povezovanja temveč le oblika sodelovanja na organizacijskem in operativnem področju na območju regije (Sentočnik in Vidovič 1998, 4).

Med poklicne gasilske organizacije spadajo javni gasilski zavodi in poklicne enote v podjetjih. Poklicne gasilske organizacije, ki opravljajo JGS, so ustanovljene na osnovi predpisov o ustanovitvi javnih zavodov, medtem ko so v podjetjih, poklicne gasilske organizacije ustanovljene na osnovi internih predpisov (Sentočnik in Vidovič 1998, 3).

5.3 Dejavnosti gasilske organizacije

Dejavnosti gasilske organizacije obsegajo:

- strokovno operativno dejavnost (gašenje požarov, reševanje ob prometnih nesrečah, reševanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi, reševanje v vodi in iz vode, reševanje ob naravnih in drugih nesrečah idr.);
- izobraževanje in usposabljanje;
- organizacijsko dejavnost (organiziranje prostovoljnega gasilstva, zagotavljanje usklajenega razvoja, strokovno svetovanje zvezam in društvom, sodelovanje z državnimi organi, mednarodno sodelovanje, delo članic, delo mladine, delo veteranov, kulturne dejavnosti, ohranjanje gasilske dediščine);
- strokovni tisk in založniško dejavnost;
- požarno preventivo;
- gasilska tekmovanja (Gasilstvo v Republiki Sloveniji v Kebe 2002, 47–48).

Na območju MOL gasilsko službo opravljajo poklicna gasilska enota GBL in prostovoljni gasilci GZL, iz 35 PGD ter pet PIGD. GBL se organizacijsko povezuje v Združenje slovenskih poklicnih gasilcev (v nadaljevanju ZSPG) (Združenje slovenskih poklicnih gasilcev 2010a), GZL pa v gasilsko regijo Ljubljana I in preko nje s krovno organizacijo GZS. Gasilsko službo v zasebnem interesu opravlja pet PIGD, medtem ko gasilsko službo v javnem interesu opravlja javni zavod GBL in 35 prostovoljnih teritorialnih gasilskih društev (Trajbarič 2004, 267–269).

Ker je gasilstvo po definiciji, ki jo navaja Zakon o gasilstvu, obvezna lokalna javna služba, se bom v nadaljevanju naloge osredotočil na delovanje gasilske službe v javnem interesu (delovanje JGS), ki jo opravljajo teritorialne prostovoljne in poklicne enote. Pri delovanju JGS se bom osredotočil predvsem na njene operativne naloge ter primerjavo med poklicnimi in prostovoljnimi gasilci, ostale dejavnosti gasilskih organizacij pa bom zajel le v tej meri, kot je to potrebno za razlago in razumevanje delovanja operativnih nalog.

6 JAVNA GASILSKA SLUŽBA V MESTNI OBČINI LJUBLJANA

6.1 Zgodovina požarne zaščite in razvoja organiziranega gasilstva na območju Mestne občine Ljubljana

Zgodovina požarne zaščite na območju MOL sega daleč nazaj, vse tja do rimske Emone. Že takrat so Rimljani razmišljali, kako povečati požarno varnost v mestu, zato so ga opremili s Heronovimi bučami, vedri, drogovi, lestvami in ostalim orodjem, katerega so uporabljali v primeru požara. K sreči požarov ni bilo veliko, saj je bila Emona zgrajena iz samega kamna in zaradi tega požarno dosti bolj varna kot v kasnejših obdobjih (Sever 2004, 28).

Posebej problematično je bilo obdobje srednjeveške Ljubljane, saj je bilo ob mestnem obzidju veliko lesenih hiš, v katerih so bila odprta kurišča. To je predstavljalo veliko tveganje in velikokrat je prihajalo do velikih požarov, ki so uničevali cele predele mest. Veliko pomoč pri gašenju je meščanom predstavljala reka Ljubljanica, ki teče skozi mesto, a kljub vsemu pri gašenju niso bili uspešni, saj je bila organizacija gašenja slaba, prav tako pa ni bilo pravih pripomočkov za gašenje, bili pa so tudi razpršeni po mestu. Vse to je ljudi vodilo k razmišljanju, kako preprečiti nastanek požarov in kako ob njih hitreje in bolje posredovati. To razmišljanje je obrodilo nekaj sadov šele v 18. stoletju, ko so glavarji uvedli poseben gasilski red in sprejeli nekaj konkretnih ukrepov, kako odpraviti vzroke za nastanek katastrofalnih požarov (pozidava lesenih objektov, kurišča umakniti iz lesenjač ipd.) (Sever 2004, 28–31).

Po katastrofalnem požaru leta 1858 so ljudje spoznali, da bo potrebno sprejeti nekaj resnejših ukrepov za izboljšanje požarne varnosti mesta. Uredili so zasilno gasilno službo in orodje, ki je bilo do tedaj razpršeno po mestu, shranili v štiri orodišča, kar je dodobra pripomoglo k hitrejšemu posredovanju in uspešnemu gašenju. Nato so mestni očetje zaprosili ljubljansko telovadno društvo Južni Sokol, da svoje članstvo usposobi za izvajanje gasilske službe, kar so leta 1870 tudi storili in pod vodstvom Frana Doberleta, kasneje imenovanega tudi »oče slovenskega gasilstva«, ustanovili prvo pravo gasilsko društvo v Ljubljani, imenovano »Leibacher freiwillige Feuerwehr« (Ljubljanska prostovoljna požarna bramba) (Trajbarič 2004, 269–270).

Prve prostore za delo so pridobili na dvorišču Magistrata. Članstvo so nabirali preko mestnega glasila. Pri tem se ni oziralo na narodnost, poklic ali socialno mesto v družbi. Osnovno vodilo društva je bila nesebična pomoč ljudem v nesreči. Finančna sredstva za svoje delo so pridobili s strani mestne občine, nekaj pa so zbrali tudi preko prispevkov zavarovalnic, s prirejanjem veselic in prostovoljnimi prispevki občanov. Napredek pri delu je bil hitro viden. Oprema se je bolje vzdrževala, enote so delovale bolj organizirano (organizacija enot po vzoru vojske v četah), z rednimi vajami pa se je povečala tudi izurjenost gasilcev. Gasilci so uživali poseben status v mestu, saj je bil za člane ustanovljen podporni sklad in bolniška blagajna (Sever 2004, 32–37).

Že od samega začetka se je v delo društva močno vtikalo nemško telovadno društvo Turnverein, kar je povzročilo dosti negotovanja s strani Slovencev. S svojim pritiskom so dosegli, da je nemški jezik postal uradni jezik v društvu. Poveljevanje in vodenje knjig je bilo v nemščini. Boj za uporabo slovenskega jezika je trajal vse do leta 1899, ko je prišlo do reorganizacije društev in odstopa določenih vodilnih ljudi s položajev. Za tem se je uvedlo poveljevanje v slovenskem jeziku, pa tudi v ostalih dokumentih in gasilskem časopisu »Gasilec« se je uveljavila slovenščina. Velik dosežek je leta 1900 nadgradila še selitev društva v nove prostore v Mestnem domu (Sever 2004, 38–40).

Dobro delo in uspehi ljubljanske požarne brambe so za delo navdušili mnoge v ožji in širši mestni okolici. Podobna prostovoljna gasilska društva so se začela pojavljati tudi drugje. Število novonastalih društev je postajalo iz leta v leto vse večje, zato se je začela pojavljati potreba po skupni povezavi v višje organizacije – zveze. To jim je uspelo leta 1888 z ustanovitvijo Deželne zveze gasilskih društev na Kranjskem, v kateri je bilo povezano 48 gasilskih društev. Nekaj nemira so v kasnejših letih med njimi povzročile politične spletke med klerikalci in liberalci (Trajbarič 2004, 270).

Zaradi prevelikega obsega nalog se je bilo društvo leta 1903 prisiljeno reorganizirati. Ljubljansko prostovoljno požarno brambo so formalno razpustili in ustanovili novo društvo, ki je vsebovalo tudi reševalno postajo, imenovalo pa se je Ljubljansko prostovoljno gasilno in reševalno društvo. Društvo se je priključilo Slovanski gasilski zvezi in kasneje leta 1910 tudi Slovenski deželni gasilski zvezi (Sever 2004, 41–42). V tem času je bilo že čutiti nekaj napetosti na mednarodnem političnem prizorišču. Bližala se je prva svetovna vojna, ki je drastično posegla v delovanje gasilskih društev.

Mnogo gasilcev je bilo namreč vpoklicanih v avstro-ogrsko vojsko. Marsikateri izmed njih se z bojišč ni vrnil domov. Mnogo društev je zaradi tega prenehalo delovati (Gasilsko društvo Ljubljana mesto 2010).

Po koncu vojne, razpadu Avstro-ogrske monarhije in nastanku nove države SHS, kasnejše Jugoslavije, je prišlo do združitve vseh deželnih zvez na Slovenskem. Združile so se v Jugoslovansko gasilsko zvezo Ljubljana, katere vodja je postal Fran Barle. Delovanje organizacije so prilagodili času in novim razmeram ter opredelili potrebno opremo. V izrazoslovje so uvedli tudi gasilski pozdrav »ZDRAVO!« in geslo »NA POMOČ!« (Sever 2004, 41). V tem času se je mesto razširilo, kar je predstavljalo povečanje požarne ogroženosti. Zato je župan dr. Ivan Tavčar podal pobudo za ustanovitev stalne gasilske straže. Njegov predlog so uresničili leta 1922 z ustanovitvijo poklicne gasilske enote, imenovane Gasilski urad in reševalna postaja. Sprva sta bila zaposlena le dva gasilca, a konec leta jih je bilo že deset. Prostore so dobili v Mestnem domu, tam kjer je delovalo prostovoljno gasilsko društvo Ljubljana mesto, katerega del članstva se je preselil v poklicno enoto. Oprema je bila sprva skromna, že prihodnje leto pa so v last dobili novo tovorno gasilsko vozilo Fiat z brizgalno (Gasilska brigada Ljubljana 2008a).

Dve leti po Vseslovanskem gasilskem kongresu, ki se je odvijal v Ljubljani, je kralj Aleksander s posebnim zakonom (leta 1933) ukinil vsa gasilska društva. Dovoljene so bile le gasilske čete, ki so se morale včlaniti v gasilsko župo svojega sreza, ter v gasilsko zajednico banovine, slednje pa v Vatrogasni savez Kraljevine Jugoslavije. Jugoslovansko gasilsko zvezo Ljubljano so preimenovali v Gasilsko zajednico za Dravsko banovino, ki jo je vodil Josip Turk. Gasilska društva so se morala tako prestrukturirati in podrediti novemu sistemu in vplivu zunanjih upravno-političnih struktur (Trajbarič 2004, 271). Gasilstvo so umestili pod okrilje Ministrstva za telesno vzgojo naroda. Posebno pozornost so začeli posvečati tudi naraščajnikom – mladim gasilcem, ki jih do takrat še niso sprejemali v gasilske vrste. Ker je bil odziv zelo dober, so konec leta 1933 v društva vpisali okoli 200 mladih gasilcev (Sever 2004, 50).

Drugi jugoslovanski kongres gasilcev leta 1939, ki se je ponovno odvijal v Ljubljani, je potekal v znamenju priprav na obrambo v primeru vojne. Sprejeli so pravilnik o zaščiti pred letalskimi napadi, pravilnik o gasilski službi pri pasivni obrambi, izvajali

razne vaje in organizirali kar devet tečajev, na katerih so gasilci ljudi seznanjali s pravilnimi postopki in nevarnostmi, ki jih prinašajo vojne razmere (Sever 2004, 53–54).

Po kapitulaciji Jugoslavije so ljubljansko območje severno od reke Save zasedli Nemci, južni del pa Italijani. Slednji so v mesto takoj pripeljali svoje gasilske enote. Le te so kmalu odpoklicali, saj so uvideli, da domači gasilci dobro opravljajo svoje delo. Prišlo je do nekaj sprememb, saj je oblast ukinila delovanje nekaterih društev in člane priključila poklicni enoti. Vse višje organizacije gasilstva so razpustili. Leta 1943 je celotno ljubljansko področje zasedla nemška vojska, ki pa organiziranosti gasilstva ni kaj dosti spreminjala. Gasilstvo je med vojno imelo velik pomen tudi v narodno osvobodilnem boju, saj so imeli gasilci posebne dovolilnice, s katerimi so se lahko sprehajali okoli tudi ponoči in tako partizansko vojsko oskrbovali z informacijami, hrano in opremo za boj (Sever 2004, 54–56).

Po vojni je jedro gasilstva v Ljubljani predstavljala poklicna gasilska enota. Večino okoliških prostovoljnih društev je bilo v razsulu. Potrebno je bilo obnoviti članstvo in delovanje, kar je bil počasen in zahteven proces. Gasilstvo so podredili Ministrstvu za notranje zadeve in gasilske enote preimenovali v prostovoljne gasilske milice in poklicne gasilske milice. Gospodarski obrati so morali znotraj podjetij obvezno organizirati svojo prostovoljno gasilsko milico. Izvolili so okrožno gasilsko poveljstvo, začel pa je ponovno izhajati tudi naslednik Gasilca, ki so ga preimenovali v Gasilski vestnik. Leta 1948 je Zakon o prostovoljnih gasilskih društvih ponovno v organizacijo uvedel gasilske čete in društva, ki so se združevala v višje gasilske zveze. Tako je bila leta 1949 ustanovljena Mestna gasilska zveza za glavno mesto Ljubljana, v kateri je bilo takrat 19 društev. Jeseni istega leta je bila sklican 1. kongres Gasilske zveze LR Slovenije (kasnejše Gasilske zveze Slovenije), katere prvi predsednik je postal Matevž Hace. Na tem in vseh naslednjih kongresih so sprejemali vse večje novosti in spremembe na področju gasilstva na Slovenskem. Na 2. kongresu GZ LR Slovenije se je pojavilo vprašanje smisla obstoja prostovoljnega gasilstva v mestu Ljubljana in njegovem financiranju. Gasilsko ljudsko milico so tako odpravili leta 1953 z uredbo o prenehanju gasilske ljudske milice. Večina njenih članov je prestopila med poklicne gasilce, katere je financiralo mesto. Mesto se je povezalo tudi z okolico z namenom, da bi se izboljšalo delovanje vseh društev. Tako so združili okrajno gasilsko zvezo

Ljubljana – okolica in Mestno gasilsko zvezo Ljubljana v Okrajno gasilsko zvezo (Sever 2004, 57–63).

Leta 1955 je sledila reorganizacija okrajev in ustanovitev občinskih gasilskih zvez. Osnovna oblastna družbena enota je postala občina oziroma komuna. Na širšem ljubljanskem območju je tako nastalo pet občinskih gasilskih zvez (Bežigrad, Center, Moste – Polje, Šiška in Vič – Rudnik), v katerih so bila povezana vsa teritorialna in industrijska gasilska društva. Vse občinske gasilske zveze so se povezovale v višjo organizacijsko enoto, ki se je imenovala Mestna gasilska zveza Ljubljana (Sever 2004, 63–66).

Glavni cilj novega Zakona o gasilskih društvih (l. 1959) in 5. kongresa GZ LR Slovenije (l. 1963) je bil združitev vseh gasilskih organizacij v enotno gasilsko organizacijo, v kateri morajo vsa društva strmeti k skupnim interesom. Na ljubljanskem področju ni prišlo do nekih velikih sprememb, potrebno pa je bilo prilagoditi gasilske dejavnosti takratnim splošnim družbeno-ekonomskim spremembam in dejavnikom (Sever 2004, 63–66). Leta 1960 se je na sedanjo lokacijo na Vojkovo ulico preselila poklicna gasilska enota, ki je leta 1965 postala zavod, katerega so financirale občine nekdanjega okraja. Sedanje ime Gasilska brigada Ljubljana so dobili leta 1972 (Gasilska brigada Ljubljana 2008a).

Mestna gasilska zveza je bila v veliko pomoč okrajnim gasilskim zvezam in društvom. Organizirala je razne tečaje in tekmovanja ter jim nudila strokovno in nekaj finančne pomoči. Pri slednji se je dostikrat zataknilo, še posebej po ukinitvi zavarovalnih skladov za preventivne in represivne ukrepe, kar je ljubljanske gasilce močno prizadelo, saj je bila večina ostalih sredstev namenjena vzdrževanju poklicne brigade. Ta neurejena finančna politika je prinesla določen zastoj pri razvoju prostovoljnih društev (Sever 2004, 66).

V sedemdesetih letih 20. stoletja je število društev na širšem ljubljanskem območju močno naraslo. Tako je bilo leta 1973 na območju petih ljubljanskih občin 122 gasilskih društev, od tega 97 teritorialnih in 25 industrijskih. V njih je bilo včlanjenih okoli 5200 operativnih članov, medtem ko je poklicna brigada takrat štela 92 ljudi. Pri

tem moramo upoštevati dejstvo, da je takratno širše ljubljansko območje zajemalo dosti večji prostor, kot meri današnja Mestna občina Ljubljana (Trajbarič 2004, 272).

Sledilo je obdobje tako imenovanih samoupravnih interesnih skupnosti (v nadaljevanju SIS), v okviru katerih je potekalo dogovarjanje med uporabniki in izvajalci svobodne menjave dela. Društva so morala začeti upoštevati načela samoupravljanja. Tako je nov Zakon o varstvu pred požarom leta 1976 na občinski ravni predvideval ustanovitev občinskih SIS za varstvo pred požarom, ki naj bi se povezoval v višje organizirano Zvezo SIS SR Slovenije za varstvo pred požarom. Na podlagi tega zakona je v petih ljubljanskih mestnih občinah nastalo pet občinskih SIS za varstvo pred požarom, ki so se povezovali v Zvezo SIS za varstvo pred požarom mesta Ljubljana. Obdobje SIS je bilo naklonjeno razvoju gasilstva v Ljubljani, saj je bilo financiranje stabilno, kar je omogočilo društvom napredek na tehničnem in na kadrovskem področju. To obdobje ni bilo dolgotrajno, saj je zaradi zloma gospodarstva in političnih razdvojenosti prišlo do razpada skupne države SFRJ in s tem spremembe gospodarsko-političnega sistema (Trajbarič 2004, 273).

Med osamosvojitveno vojno za Slovenijo leta 1991 so gasilci izvajali alarmiranje v primeru letalskih napadov. V gasilskih domovih so imeli organizirane dežurne ekipe. Pomagali so tudi pri ozaveščanju občanov, kaj storiti v primeru napadov, preverjali pripravljenost zaklonišč in vozili vodo vojakom teritorialne obrambe. Pri delu so bili v stalni zvezi z občinsko Civilno zaščito (Sever 2004, 79–81).

Osamosvojitve Slovenije iz SFRJ je povzročila razširitev operativnih nalog gasilstva s prenosom določenih nalog zaščite in reševanja CZ na operativne gasilske enote (Odredba o prenosu določenih nalog zaščite in reševanja na operativne gasilske enote 1992) in novo reorganizacijo sistema. Po skoraj 50 letih delovanja v okviru Ministrstva za notranje zadeve je gasilstvo leta 1994 prešlo pod okrilje Ministrstva za obrambo, kjer je bila ustanovljena Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, ki sistemsko pokriva vse sile na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (Gril 2006, 27). Istega leta je bil sprejet tudi Zakon o gasilstvu, s katerim so vse nepremičnine in premičnine, ki jih je uporabljalo društvo, prešle iz družbene v gasilsko društveno last. Sprejet je bil tudi Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami ter Zakon o lokalni samoupravi, kar je povzročilo organizacijo izrednega kongresa

Gasilske zveze Slovenije, na kateri so v novem statutu na novo opredelili odnose med gasilsko organizacijo in županom, ki je po novem zakonu postal odgovoren za zagotavljanje financiranja gasilstva v lastni občini (Sever 2004, 81–83).

Medtem ko je poklicna gasilska enota že leta 1991 s posebnim odlokom MOL postala javni zavod in si tako uredila status, se je prostovoljno gasilstvo v Ljubljani pod eno streho povežalo šele leta 1995. Ustanovili so Gasilsko zvezo Ljubljana, ki načrtuje, usmerja in vodi delovanje prostovoljnega gasilstva na območju sedanje MOL. Vanjo je bilo leta 2003 vključenih 35 teritorialnih gasilskih društev in pet industrijskih gasilskih društev z blizu 1500 člani. Poleg časopisa Gasilski vestnik, ki se je leta 1992 ponovno preimenoval v Gasilca, je bil na področju informiranja dosežen velik napredek z ustanovitvijo mesečnega glasila Ljubljanski gasilec, ki je začel izhajati leta 1996. Danes je MOL moderno slovensko in evropsko mesto, razdeljeno na 17 četrtnih skupnosti. Za zagotavljanje ZRP prebivalcem ob naravnih in drugih nesrečah je organiziran poseben sistem, v katerega je vključeno tudi gasilstvo (Trajbarič 2004, 273).

6.2 Javna gasilska služba v Mestni občini Ljubljana – danes

6.2.1 Uvod

Javna gasilska služba je definirana kot organiziranost prostovoljnih in poklicnih gasilskih enot na območju občine z določenimi operativnimi območji, ki na podlagi javnega pooblastila in v skladu s predpisi, medsebojnimi usklajenimi načrti aktiviranja, vzdrževanja pripravljenosti in delovanja gasilskih enot ter enotnim usklajevanjem in vodenjem zagotavlja pripravljenost, preventivo ter delovanje gasilskih enot na območju občine ob naravnih in drugih nesrečah ter med drugimi gasilskimi intervencijami (Pravila gasilske službe 2010).

Na podlagi zakonodaje mora JGS ustanoviti vsaka lokalna skupnost. Glavno odgovornost za ustrezno organizirano, usposobljeno in hitro ZRP ter znotraj nje JGS nosi župan, ki mora svojim občanom zagotoviti ustrezno javno storitev gašenja in reševanja (Jeraj 2004, 13).

Lokalna skupnost se odloči, kako bo organizirala JGS (ustanovitev javnega zavoda, podeljevanje koncesij prostovoljcem). Prostovoljna gasilska društva oziroma operativne enote⁸ znotraj njih lahko opravljajo JGS, če izpolnjujejo določene pogoje in če jih za opravljanje JGS lokalna skupnost tudi določi. Če se lokalna skupnost odloči, da določeno operativno enoto gasilcev potrebuje, jo s posebnim sklepom pooblasti za opravljanje JGS in ji določi območje njenega delovanja. Tako gasilska enota (v nadaljevanju GE) PGD postane nosilka javnega pooblastila (koncesije) za izvajanje storitve gašenja in reševanja za občane na določenem območju. Vse naloge na področju gašenja in reševanja morajo izvesti hitro, učinkovito, s čim manj stroški in čim manj povzročene sekundarne škode (Jeraj 2004, 13).

6.2.2 Določitev enot za opravljanje javne gasilske službe

MOL se je na podlagi ocene ogroženosti (požari, nevarnost potresa, poplav, neurij, nesreč z nevarnimi snovmi idr.) in ugotovitve, da lahko GE PGD hitreje, ceneje in učinkoviteje posredujejo kot dolžnostne enote CZ, odločila, da za opravljanje nalog ZRP poleg javnega zavoda GBL pooblasti še vseh 35 GE znotraj PGD, ki skupaj sestavljajo JGS MOL. Njena osnovna naloga ni le gašenje požarov temveč tudi opravljanje nalog splošno reševalne službe (Jeraj 2004, 13).

Na podlagi Sklepa o izvajanju javne gasilske službe v Mestni občini Ljubljana so enote, ki opravljajo JGS, poklicna gasilska enota – GBL in teritorialne prostovoljne gasilske enote (v nadaljevanju PGE) naslednjih PGD in GD⁹:

- PGD Ježica,
- PGD Črnuče,
- PGD Nadgorica,
- PGD Podgorica - Šentjakob,
- PGD Stožice,
- PGD Tomačevo - Jarše,
- PGD Zadobrova - Sneberje - Novo Polje,

⁸ Operativne naloge PGD pod vodstvom poveljnika izvajajo člani operativne enote. Član društva PGD ne pomeni, da si tudi član operativne enote, ki lahko posreduje na intervencijah. Člani društva so tudi veterani, gasilska mladina idr.

⁹ Razlika med PGD in GD je samo v poimenovanju in ne v funkciji. Gasilci GD Ljubljana – Mesto in GD Ljubljana – Rudnik so prav tako prostovoljni gasilci.

- PGD Slape - Polje,
- PGD Šmartno ob Savi,
- PGD Zalog - Spodnji Kašelj,
- PGD Zgornji Kašelj,
- PGD Bizovik,
- PGD Lipoglav,
- PGD Prežganje,
- PGD Sostro,
- PGD Štepanjsko naselje,
- PGD Dravlje,
- PGD Podutik - Glince,
- PGD Spodnja Šiška,
- PGD Zgornja Šiška,
- PGD Ljubljana - Trnovo,
- PGD Kozarje,
- PGD Ljubljana - Barje,
- PGD Ljubljana - Brdo,
- GD Ljubljana - mesto,
- GD Ljubljana - Rudnik,
- PGD Ljubljana - Vič,
- PGD Tacen,
- PGD Gameljne,
- PGD Guncelje - Male Vižmarje,
- PGD Medno,
- PGD Rašica,
- PGD Stanežiče - Dvor,
- PGD Ljubljana Šentvid,
- PGD Vižmarje Brod (Sklep o izvajanju javne gasilske službe v Mestni občini Ljubljana 2006).

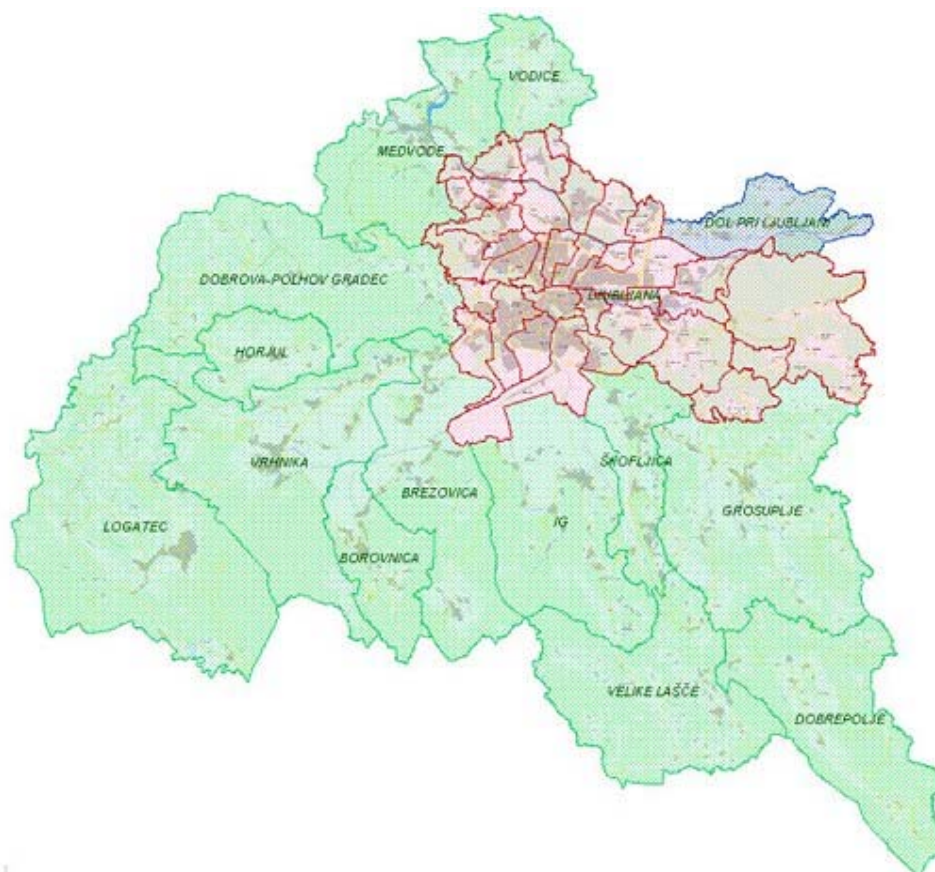
Naloge, ki so v zvezi z JGS MOL in so določene s pogodbo in načrti, izvaja tudi GZL (Kus in drugi 2006c, 7–8).

6.2.3 Določitev osrednje enote, območij delovanja in kategorije enot

V JGS MOL je osrednja enota GBL in je tista, ki je namenjena prvemu posredovanju na vsem območju MOL (Gasilska brigada Ljubljana 2008b). Poleg posredovanja v MOL GBL posreduje še:

- pri vseh intervencijah na podlagi posebnega sporazuma v občini Dol pri Ljubljani (Gasilska brigada Ljubljana 2008d);
- kot enota širšega pomena pri nalogah ZIR ob prometnih, industrijskih in drugih nesrečah, pri katerih so prisotne nevarne snovi, nesrečah v daljših avtocestnih in drugih cestnih in železniških predorih, naloge tehničnega reševanja ob nesrečah v prometu in ob nesrečah na tekočih ter stoječih vodah ter druge naloge ZRP (v MOL in občinah Borovnica, Brezovica, Dobropolje, Dobrova – Polhov Gradec, Dol pri Ljubljani, Grosuplje, Horjul, Ig, Ivančna Gorica, Logatec, Medvode, Škofljica, Velike Lašče, Vodice in Vrhnika), za kar jih je pooblastila Vlada Republike Slovenije (Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč 2007; Gasilska brigada Ljubljana 2008e).

Grafični prikaz 6.1: Območje delovanja GBL

Vir: Gasilska brigada Ljubljana (2008d).

V grafičnem prikazu 6.1 je:

- z rdečo barvo označeno območje, kjer GBL posreduje pri vseh vrstah intervencij;
- z modro barvo označeno območje, kjer GBL posreduje pri vseh vrstah intervencij po posebni pogodbi z občino;
- z zeleno barvo je označeno območje, kjer GBL posreduje pri intervencijah kot enota širšega pomena (Gasilska brigada Ljubljana 2008d).

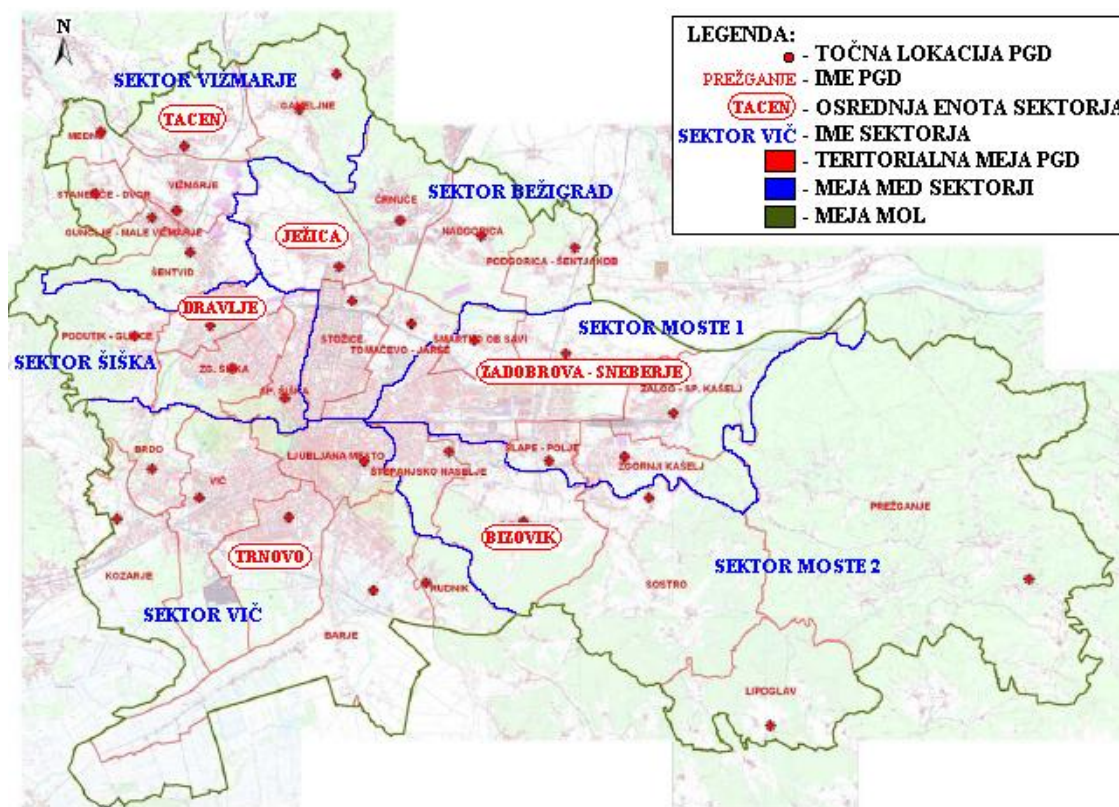
PGE PGD so v MOL organizirane po sektorjih, znotraj katerih ima vsaka svoje območje delovanja. V vsakem sektorju je ena GE določena za osrednjo enoto sektorja in je že v osnovi namenjena, ne samo posredovanju na svojem teritoriju, temveč tudi posredovanju na območju celega sektorja. Če se pojavi potreba lahko nadrejeni poveljnik JGS odloči, da katerakoli prostovoljna GE izvaja aktivnosti kjerkoli na območju MOL (Gasilska brigada Ljubljana 2008b).

Tabela 6.1: Razdelitev GE po sektorjih in oznaka kategorij

Gasilski sektor	Osrednja PGE sektorja (kategorija)	PGE v sektorju (kategorija)
Bežigrad	PGD Ježica (3. kat.)	
		PGD Črnuče (3. kat.)
		PGD Nadgorica (2. kat.)
		PGD Podgorica - Šentjakob (2. kat.)
		PGD Stožice (3. kat.)
		PGD Tomačevo - Jarše (2. kat.)
Moste 1	PGD Zadobrova - Sneberje - Novo Polje (3. kat.)	
		PGD Slape - Polje (2. kat.)
		PGD Šmartno ob Savi (1. kat.)
		PGD Zalog - Spodnji Kašelj (2. kat.)
		PGD Zgornji Kašelj (2. kat.)
Moste 2	PGD Bizovik (3. kat.)	
		PGD Lipoglav (2. kat.)
		PGD Prežganje (2. kat.)
		PGD Sostro (2. kat.)
		PGD Štepanjsko naselje (1. kat.)
Šiška	PGD Dravlje (3. kat.)	
		PGD Podutik - Glince (2. kat.)
		PGD Spodnja Šiška (1. kat.)
		PGD Zgornja Šiška (3. kat.)
Vič	PGD Ljubljana - Trnovo (3. kat.)	
		PGD Kozarje (2. kat.)
		PGD Ljubljana - Barje (2. kat.)
		PGD Brdo (2. kat.)
		PGD Ljubljana Vič (3. kat.)
		GD Ljubljana - mesto (3. kat.)
		GD Ljubljana - Rudnik (2. kat.)
Vižmarje	PGD Tacen (3. kat.)	
		PGD Gameljne (1. kat.)
		PGD Guncelje - Male Vižmarje (1. kat.)
		PGD Medno (1. kat.)
		PGD Rašica (1. kat.)
		PGD Stanežiče - Dvor (1. kat.)
		PGD Šentvid (2. kat.)
		PGD Vižmarje Brod (2. kat.)

Vir: Prirejeno po Kus in drugi (2006c, 8–10).

Grafični prikaz 6.2: Lokacija sektorjev, osrednjih PGD in ostalih PGD v MOL

Vir: Prirejeno po Kus in drugi (2006c, 36).

Iz tabele 6.1 je razvidno, da je na območju MOL šest sektorjev (Bežigrad, Moste 1, Moste 2, Šiška, Vič in Vižmarje), v katere je razporejenih osem PGD prve kategorije, 16 PGD druge kategorije in 11 PGD tretje kategorije. V sedmo kategorijo spada GBL (Kus in drugi 2006c, 8–36).

PGD so razvrščeni v kategorije na podlagi različnih kriterijev, kot so:

- število (gostota) prebivalcev v njihovem teritoriju;
- tip naselja (oziroma okoliša) glede na gostoto in način pozidave, stopnjo razvitosti ter storitvene, oskrbovalne, proizvodne in kmetijske dejavnosti;
- velikost in vrsta gozdov v teritoriju;
- velikost in vrsta vodnih površin;
- oddaljenost drugih enot (Zakon o gasilstvu 2005; Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč 2007).

Razvrstitev PGD v kategorije na podlagi teh meril opravi župan na predlog gasilskega poveljstva občine in občinske strokovne službe (ki je v primeru MOL – OZRCO). Na podlagi teh meril se določi tudi potrebno število gasilcev in tehnično opremljenost enote. Medtem ko se za enote sedme kategorije (poklicni gasilci GBL) končno število gasilcev in oprema določi s posebnim elaboratom, se za prostovoljne gasilce prve, druge in tretje kategorije (za naše primere PGD) določijo minimalni pogoji številčnosti in opremljenosti, kot jih vidimo v tabeli 6.2 (Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč 2007).

Tabela 6.2: Minimalni standardi za PGD prve, druge in tretje kategorije

Kategorija GE	Najmanjše število prostovoljnih operativnih gasilcev	Najmanjše število in vrsta gasilskih vozil in opreme ¹⁰
1. kategorija	12	GVV-1 oziroma GV-1 in GVM-1
2. kategorija	23	GVC 16/24 in GV-2 oziroma GVC 16/25 in GVM-1.
3. kategorija	32	GVC 16/15, GVC 24/50, GVM-1

Vir: Prirejeno po Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč (2007).

Če se ugotovi, da PGD ne opravlja JGS v skladu z zakonom in ne izpolnjuje minimalnih meril, kot so jim določene, pristojni občinski organ o tem PGD opozori in mu določi rok za odpravo pomanjkljivosti. Če tega v določenem roku PGD ne stori, se mu opravljanje JGS ustrezno omeji ali odvzame (Zakon o Gasilstvu 2005).

6.2.4 Naloge javne gasilske službe

Gasilske organizacije izvajajo naloge gašenja in reševanja ob požarih, druge, zlasti preventivne naloge varstva pred požarom, določene naloge ZIR ljudi in premoženja ob

¹⁰ Vozila morajo biti opremljena po standardih in tipizaciji GZS. Pomen posameznih oznak vozil in njihova morebitna opremljenost z vodo je naslednja:

- GV-1 (manjše gasilsko vozilo, brez vode);
- GV-2 (večje gasilsko vozilo, brez vode);
- GVM-1 (gasilsko vozilo za prevoz moštva, brez vode);
- GVV-1 (manjše gasilno vozilo z vodo, 500 litrov vode);
- GVC 16/15 (gasilno vozilo s cisterno, 1500 litrov vode);
- GVC 16/24 (gasilno vozilo s cisterno, 2400 litrov vode);
- GVC 16/25 (gasilno vozilo s cisterno, 2500 litrov vode);
- GVC 24/50 (gasilno vozilo s cisterno, 5000 litrov vode) (Verbič in Kovačič 2004, 206–207).

naravnih in drugih nesrečah ter določene storitve (servisi idr.), ki ne smejo onemogočati opravljanja temeljnih nalog (Zakon o gasilstvu 2005).

Operativne naloge gasilstva so gašenje in reševanje ob požarih, prometnih, ekoloških in industrijskih nesrečah, ZIR oseb in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah, požarna straža ter druge splošne reševalne naloge. Pod operativne naloge gasilstva spadajo tudi preventivne in operativne naloge v zvezi z varstvom pred požarom (Zakon o gasilstvu 2005).

Enote JGS izvajajo požarno stražo v času velike požarne ogroženosti naravnega okolja s periodičnimi obhodi, ob kurjenju v naravnem okolju, na požarišču po intervenciji, da bi preprečili ponoven izbruh požara (če je to potrebno) ter na javnih shodih in prireditvah, na katerih je nevarnost, da pride do izbruha požara. Požarne straže ne izvaja JGS, če zanjo poskrbijo zavezanci sami, na kakšen koli drug ustrezen način, v skladu z zakonom (Zakon o varstvu pred požarom 2007). V kolikor želijo zavezanci organizirati požarno stražo z enoto JGS MOL, jo izvaja GBL, na podlagi odločitve poveljnika JGS MOL pa lahko tudi druga enota iz JGS MOL (Kus in drugi 2006b). Po dogovoru GBL pokriva požarno varovanje novoletnega ognjemeta z ljubljanskega gradu, prostovoljni gasilci pa prvomajsko praznovanje na Rožniku, poteka pa tudi dogovarjanje za požarno varovanje prireditev v mestnih institucijah (MGL, Mladinsko gledališče, Tivoli, novozgrajeni športni kompleks v Stožicah itd.) (Šumec 2010).

Poleg izvajanja navedenih posebnih zaščitnih ukrepov pred požari gasilske organizacije izvajajo še ostale preventivne naloge, ki so:

- seznanjanje zaposlenih, občanov in mladih v predšolskih in šolskih ustanovah z viri in vzroki požarov ali eksplozij ter s požarnimi preventivnimi ukrepi;
- seznanjanje zaposlenih, občanov in mladih s pravilnimi postopki gašenja in reševanja;
- sodelovanje pri izdelavi občinskih ocen požarne ogroženosti ter pri pripravi požarnih načrtov;
- predlaganje preventivnih, organizacijskih, tehničnih in drugih ukrepov za izboljšanje varstva pred požarom pristojnim organom (Pravila gasilske službe 2010).

Preventivne naloge gasilci izvajajo s predavanji, javnimi nastopi, demonstracijami, vajami, filmi, letaki, in drugimi demonstracijskimi gradivi. Sodelujejo tudi pri izvajanju različnih javnih prireditev ter predšolskih in šolskih aktivnosti, ki vključujejo vsebine s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (predstavitve reševalnih služb, izbirni predmet VPNDN, evakuacijski preizkusi, interesne dejavnosti in drugo) (Pravila gasilske službe 2010).

Preventivne naloge JGS v MOL izvajajo tako gasilci GBL kot GZL. GBL izvaja usposabljanja zaposlenih v podjetjih, varnostnikov in gasilcev, opravlja ogleds podjetij, skladišč, predorov (z vidika spoznavanja in posledično boljšega posredovanja), sodeluje pri ureditvi intervencijskih poti za dostop intervencijskih vozil do pomembnejših objektov in sodeluje z URSZR pri določitvi ustreznih mest na obvoznici, za prehod iz enega pasu na drugega, za primere prometnih nesreč. Pri izvajanju vaj evakuacije v vrtcih, osnovnih šolah, fakultetah in podjetjih ter raznih drugih preventivnih projektih in vajah, GBL sodeluje skupaj s prostovoljnimi gasilci GZL (Kučič 2009, 7–8). Prostovoljni gasilci GZL izobražujejo ljudi o nevarnostih in preprečevanju nastanka nesreč (predvsem požarov) na dnevih odprtih vrat in ostalih prireditvah, predvsem v oktobru – mesecu požarne varnosti. Največjo pozornost posvečajo vzgoji in izobraževanju mladih, tako v okviru gasilske mladine PGD kot v šolah in ostalih vzgojno izobraževalnih ustanovah (Šumec 2010).

V sklopu raznih storitev prostovoljni gasilci GZL opravijo vsakoletni pregled hidrantov in preizkus hidrantnega omrežja na območju MOL (Šumec 2010), medtem ko GBL nudi še ostale storitve, kot so servisiranje izolirnih dihalnih aparatov (znamke MSA Auer, polnjenje tlačnih posod, testiranje tlačnih posod in zaščitnih mask), pregled plinotesnih zaščitnih oblek, servisiranje hidravličnega reševalnega orodja (znamke Weber in usposabljanje uporabnikov), servisiranje gasilskih črpalk Rosenbauer, servisiranje gasilnikov (Pastor, Gloria, Total, Gallus), požarno varovanje objektov prek sistema Infranet, pregled hidrantnih omrežij in izdelavo strokovnih mnenj (ocena požarne ogroženosti, izdelava požarnih redov, študije požarne varnosti) (Gasilska brigada Ljubljana 2008h).

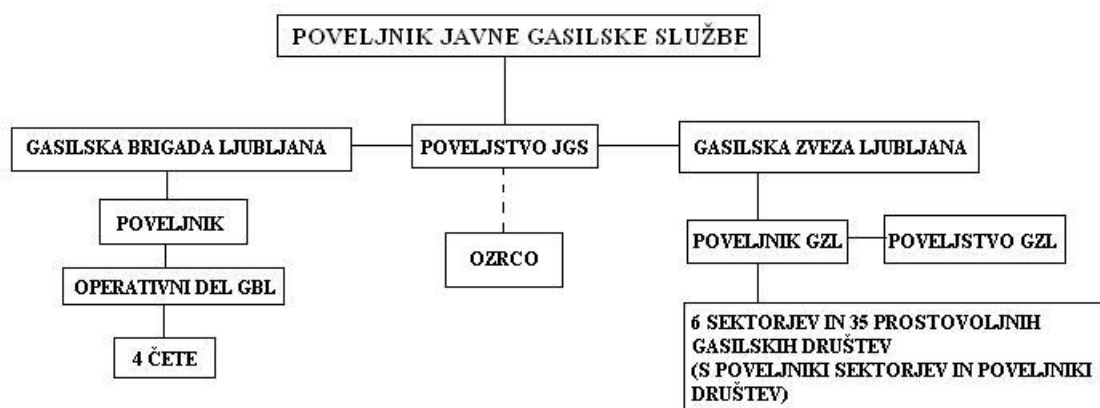
Obseg ter vrsta preventivnih in operativnih nalog se natančneje določa v pogodbah o opravljanju JGS, ki jih MOL sklene z GBL, GZL, PGD in GD, medtem ko se način

izvajanja nalog določi v operativnem gasilskem načrtu in v načrtih MOL za ZRP ob naravnih in drugih nesrečah (Gasilska brigada Ljubljana 2008c).

6.2.5 Vodenje javne gasilske službe

JGS v MOL ima enega poveljnika – poveljnika GBL, katerega v njegovi odsotnosti nadomešča vodja izmene GBL. Pri načrtovanju, usklajevanju in delovanju JGS poveljniku pomaga poveljstvo, ki ga sestavljajo poveljnik in podpoveljniki GZL, sektorski poveljniki, člani strokovnega sveta GBL in predstavniki OZRCO. V skladu z odločitvami, ki jih pri vodenju intervencije sprejme poveljnik JGS MOL oz. vodja izmene GBL, poveljniška struktura GZL poveljuje prostovoljnim gasilskim enotam. Organe poveljevanja PGE imenujejo PGD samostojno (Kus in drugi 2006b, 14–25).

Grafični prikaz 6.3: Organiziranost operativnega vodstva JGS v MOL

Vir: Prirejeno po Kus in drugi (2006b, 15).

GBL sestavljajo štiri čete (štiri izmene s po 32 gasilci). V vsaki četi sta dva voda (požarni in tehnični), v vsakem vodu dva oddelka in v vsakem oddelku dve skupini. Enote GBL vodijo poveljnik brigade ali njegov namestnik, poveljniki čet ali njihovi namestniki, poveljniki vodov ter vodje oddelkov in skupin. Funkcijo vodje izmene GBL izvajajo poveljniki čet ali njihovi namestniki. V odsotnosti namestnikov poveljnikov čet funkcijo vodje izmene izvaja starejši od vodij oddelkov v izmeni (Gasilska brigada Ljubljana 2008č).

Pri PGE gašenje požara in drugo reševalno dejavnost vodi vodja intervencijske PGE. Če v intervenciji sodeluje več PGE, vodi intervencijo vodja PGE, na območju katere je

požar. Lahko pa sporazumno preda vodenje vodji višje kategorizirane enote ali višjemu po činu v GZL (poveljniku osrednje enote, poveljniku sektorja ali poveljniku GZL). Ob požaru ali nesreči večjega obsega vodje PGE sestavljajo operativno vodstvo, ki je v pomoč vodji intervencije (Gasilska zveza Ljubljana 2010a). Za izvajanje ZRP ob večjih nesrečah, ki prizadenejo večje območje MOL, so poveljniki PGE in poveljniki gasilskih sektorjev podrejeni krajevno pristojnemu poveljniku CZ oz njegovemu namestniku (Gasilska brigada Ljubljana 2008č).

Ostale splošne naloge poveljnika oziroma vodje GE na intervenciji so še:

- skrb, da na intervenciji sodelujejo samo tisti, ki so psihofizično sposobni, usposobljeni in opremljeni za posredovanje;
- skrb za varno delo in seznanjenost gasilcev z nevarnostmi na samem kraju intervencije;
- izvrševanje povelj vodje intervencije;
- samostojno vodenje svoje enote v skladu s pravili stroke in predpisi (Kus in drugi 2006b, 25).

6.2.6 Aktiviranje gasilskih enot

Za aktiviranje enot JGS v MOL je pristojna GBL, izjemoma OZRCO, medtem ko je za izvedbo aktiviranja odgovoren ReCO Ljubljana (razen, ko GBL enote aktivira prek radijske postaje). ReCO Ljubljana (v nadaljevanju ReCO) aktiviranje PGE praviloma izvede s tihim alarmiranjem preko gasilskih pozivnikov. Izjemoma je možno aktiviranje tudi z uporabo alarmnega znaka za neposredno nevarnost v GE PGD Lipoglav, PGD Prežganje, PGD Gameljne (proženje direktno iz ReCO), PGD Medno in PGD Rašica (zadnji dve enoti nimata vezanih siren na sistem javnega alarmiranja, zato sirene prožijo člani enote na podlagi predhodnega obvestila prek ReCO) (Gasilska brigada Ljubljana 2008f).

Klic na številko 112 sprejme ReCO, ki po ugotovitvi, da se dogodek nahaja na območju, ki ga pokriva GBL, klic preveže v telefonsko centralo GBL, kjer operater pridobi podatke o nesreči, oceni situacijo, ustrezno svetuje in ukrepa v skladu z načrtom alarmiranja (aktivira določena vozila GBL z ustrezno opremo in moštvom, po potrebi aktivira prek ReCO PGE iz GZL ter druge enote, ki so potrebne na mestu

intervencije, kot so policija, enote NMP, inšpekcijske službe, službe za sanacijo, upravljavci energetskega sistema ipd.) (Gasilska brigada Ljubljana 2009a).

Praviloma se ob vseh nesrečah aktivira GBL, ki naprej naproša ReCO za aktiviranje dodatnih PGE postopoma, odvisno od vrste in obsežnosti dogodka ter stopnje pripravljenosti PGE JGS. Stopnjo pripravljenosti PGE sporočajo operativne GE preko INDAGSM sistema telefonski centrali GBL, kjer operater vidi stopnjo pripravljenosti GE in glede na to ustrezno ukrepa na podlagi operativnega načrta JGS MOL. Glede na stopnjo pripravljenosti PGE ločimo:

- stanje zmanjšane pripravljenosti PGE,
- stanje običajne pripravljenosti PGE,
- stanje povečane pripravljenosti PGE (Šumec 2006, 14; Gasilska brigada Ljubljana 2008f).

Stanje zmanjšane pripravljenosti pomeni nezmožnost operativnega delovanja, bodisi zaradi odsotnosti operativnega članstva ali tehnike (vozila na servisu, udeležba na izobraževanju, vajah ipd.). GBL PGE v stanju zmanjšane pripravljenosti praviloma ne aktivira (Šumec 2006, 14).

PGE, ki so v stanju običajne pripravljenosti, aktivira GBL med tednom (od ponedeljka do četrтка) v času med 16. in 5. uro ter med vikendi v času od petka od 16. ure do ponedeljka do 5. ure (enako velja za praznike). PGE se med tednom v času delavnika od 5. do 16. ure praviloma ne aktivira (Šumec 2006, 14).

PGE je v stanju povečane pripravljenosti, če so v gasilskem domu prisotni operativni člani, bodisi zaradi društvenih aktivnosti ali po pozivu v primeru potrebe. V stanju povečane pripravljenosti lahko PGE zagotavljajo izvoz takoj. GBL take enote aktivira prek radijske postaje v sistemu zvez ZARE na kanalu 15 oziroma 16, kasnejša komunikacija pa lahko poteka tudi na kanalu 43 (Šumec 2006, 14).

Obdobja aktiviranja ne veljajo za PGE PGD Lipoglav in PGD Prežganje, ki ju GBL aktivira prek ReCO vedno, kadar je dogodek na njunem območju delovanja (Šumec 2006, 14).

Kadar je PGE na kak drug način obveščena o dogodku na njenem področju delovanja, se lahko enota samoaktivira. Ob tem mora dogodek nujno prijaviti ReCO in centrali GBL, javiti izvoz enote in po prihodu na mesto nesreče poročati o stanju. Za vse druge okoliščine velja, da odločitev o aktiviranju sprejme vodja izmene GBL na podlagi podatkov iz prijave oziroma vodja intervencije GBL na mestu nesreče na podlagi ocene stanja. Pri tem se ponavadi opirajo na načelo, da se najprej aktivira PGE, na območju katere je nesreča (Gasilska brigada Ljubljana 2008f).

V primeru večje nesreče lahko vodja intervencije poleg lokalne enote aktivira še osrednjo enoto sektorja in sektorskega poveljnika. V nadaljevanju intervencije se lahko po potrebi aktivira tudi dodatne PGE. To odločitev sprejme vodja intervencije na mestu nesreče in vodja izmene kot celote ob pomoči poveljnika sektorja oz. člana poveljstva GZL (Gasilska brigada Ljubljana 2008f).

Posamezni primeri aktiviranja

a) Aktiviranje GE v primeru požarov na objektih in v naravnem okolju:

- prva raven – GBL in praviloma hkrati lokalna PGE, na katere območju je požar;
- druga raven – osrednja PGE sektorja ali PGE z določeno opremo oziroma sosednje PGE v sektorju, sektorski poveljnik, obveščanje poveljnika GZL, poveljnika JGS in OZRCO;
- tretja raven – PGE ali GE z določeno opremo, poveljnik GZL, po potrebi OZRCO in poveljnik JGS;
- četrta raven – pomoč državne ravni v GE in opremi prek ReCO.

b) Aktiviranje GE v primeru tehnične nesreče, nesreče v prometu, nesreče z nevarnimi snovmi in druge nesreče:

- prva raven – GBL;
- druga raven – PGE z določeno opremo, obveščanje sektorskega poveljnika, poveljnika GZL, poveljnika JGS in OZRCO;
- tretja raven – osrednja PGE sektorja, ostale PGE v sektorju, sektorski poveljnik, poveljnik GZL, OZRCO;
- četrta raven – pomoč državne ravni v GE in opremi prek ReCO (Kus in drugi 2006b, 21–22).

6.2.7 Kriteriji opravljanja javne gasilske službe

MOL od GBL pričakuje, da je organizirana tako, da je sposobna izvoziti na intervencijo v eni minuti od prejema obvestila o nesreči, da je ustrezno opremljena in usposobljena tako za vodenje JGS kot samo reševanje ob različnih nesrečah. Od PGE, ki so določene za osrednje enote sektorja, se pričakuje, da izven delovnega časa izvozijo v petih minutah, v delovnem času pa v petnajstih. Od ostalih PGE se pričakuje, da so sposobne izven delovnega časa izvoziti v najmanj petnajstih minutah. Od vseh PGE se pričakuje, da so sposobne (organizirane, opremljene in usposobljene) za preskrbo s požarno vodo, izvajanje zunanjega napada in osnovno reševanje ob potresu, medtem ko se za posamezne enote znotraj sektorjev pričakuje tudi, da so sposobne za izvajanje notranjih napadov ob požarih, reševanje ob poplavam, nesrečah v prometu, nesrečah z nevarnimi snovmi (podpora GBL) ter nudenje prve pomoči (Kus in drugi 2006b, 14). Prav na zadnjem področju je bil narejen izjemen napredek z organiziranjem tečaja prve in nujne medicinske pomoči za polprofesionalne skupine, ki se je izvajala pod okriljem Reševalne postaje UKC Ljubljana tako v GBL kot med prostovoljnimi gasilci PGD. S tem se je nivo nudenja prve in nujne medicinske pomoči močno dvignil (Posavec v Čokl 2007, 8–10). Delo na področju JGS bo tudi v prihodnosti usmerjeno k doseganju hitrosti, usposobljenosti in učinkovitosti. To so kriteriji, po katerih bodo JGS ocenjevali tudi prebivalci (Kus in drugi 2006b, 14).

6.2.8 Financiranje javne gasilske službe

Lokalna skupnost v skladu s svojimi pristojnostmi zagotavlja organiziranost, opremljanje in delovanje gasilstva prek sistema financiranja, in sicer za:

- redno delovanje gasilskih enot;
- gasilsko zaščitno in reševalno opremo ter sredstva za opazovanje, obveščanje in alarmiranje;
- vzdrževanje in obnavljanje gasilskih sredstev in opreme;
- izobraževanje in dopolnilno usposabljanje pripadnikov gasilskih enot;
- gradnjo, vzdrževanje objektov in prostorov za delovanje gasilstva;
- povračilo škode, ki so jo imeli gasilci pri opravljanju nalog gasilstva;
- povračilo škode, povzročene tretjim osebam, zaradi opravljanja javnih nalog gasilstva;

- opravljanje drugih dejavnosti gasilskih organizacij (Kus 2009, 296).

MOL zagotavlja financiranje JGS iz proračuna, in sicer za:

- GBL po predpisih, ki urejajo njeno financiranje na podlagi pogodbe z MOL;
- GZL na podlagi pogodbe z MOL;
- PGE, organiziranim v PGD in GD, na podlagi pogodb z MOL;
- vsem izvajalcem JGS iz sredstev požarne takse v skladu z letnim programom, ki ga sprejme Odbor za razpolaganje s sredstvi požarnega sklada MOL (Kus in drugi 2006b, 29).

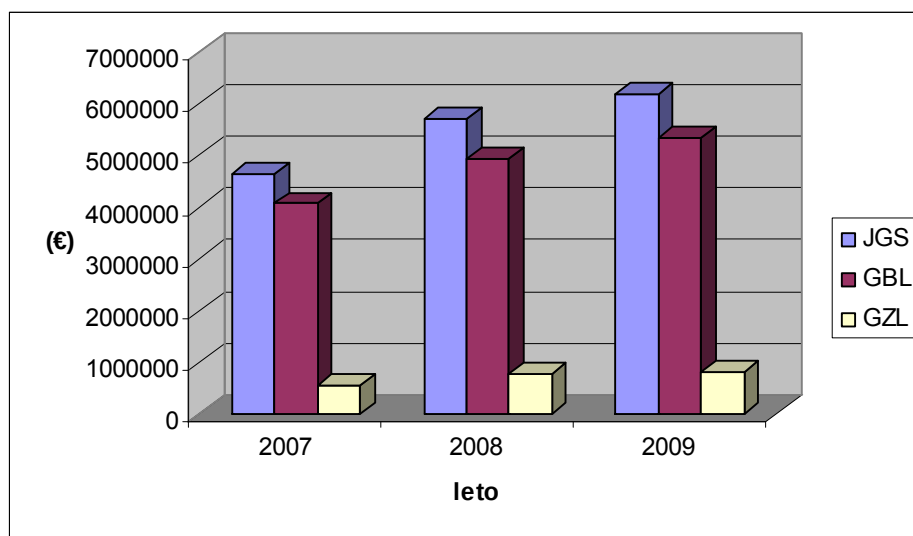
Za odobritev vseh ostalih aktivnosti, ki bi predstavljale dodaten strošek za proračun MOL izven teh okvirov, se mora vodja intervencije prej posvetovati z OZRCO (Kus in drugi 2006b, 30).

Tabela 6.3: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med GBL in GZL (PGD) pri opravljanju JGS v MOL (v pristojnosti OZRCO)

LETO	2007	%	2008	%	2009	%
JGS	4.639.153 €	100	5.716.600 €	100	6.171.428 €	100
GBL	4.067.303 €	87,7	4.927.050 €	86,2	5.348.678 €	86,7
GZL	571.850 €	12,3	789.550 €	13,8	822.750 €	13,3

Vir: Prirejeno po Kus (2007, 231–241); Kus (2008, 90–92); Kus (2009, 287–289).

Grafični prikaz 6.4: Razporeditev finančnih sredstev v letih od 2007 do 2009 med GBL in GZL (PGD) pri opravljanju JGS v MOL (v pristojnosti OZRCO)

Vir: Prirejeno po Kus (2007, 231–241); Kus (2008, 90–92); Kus (2009, 287–289).

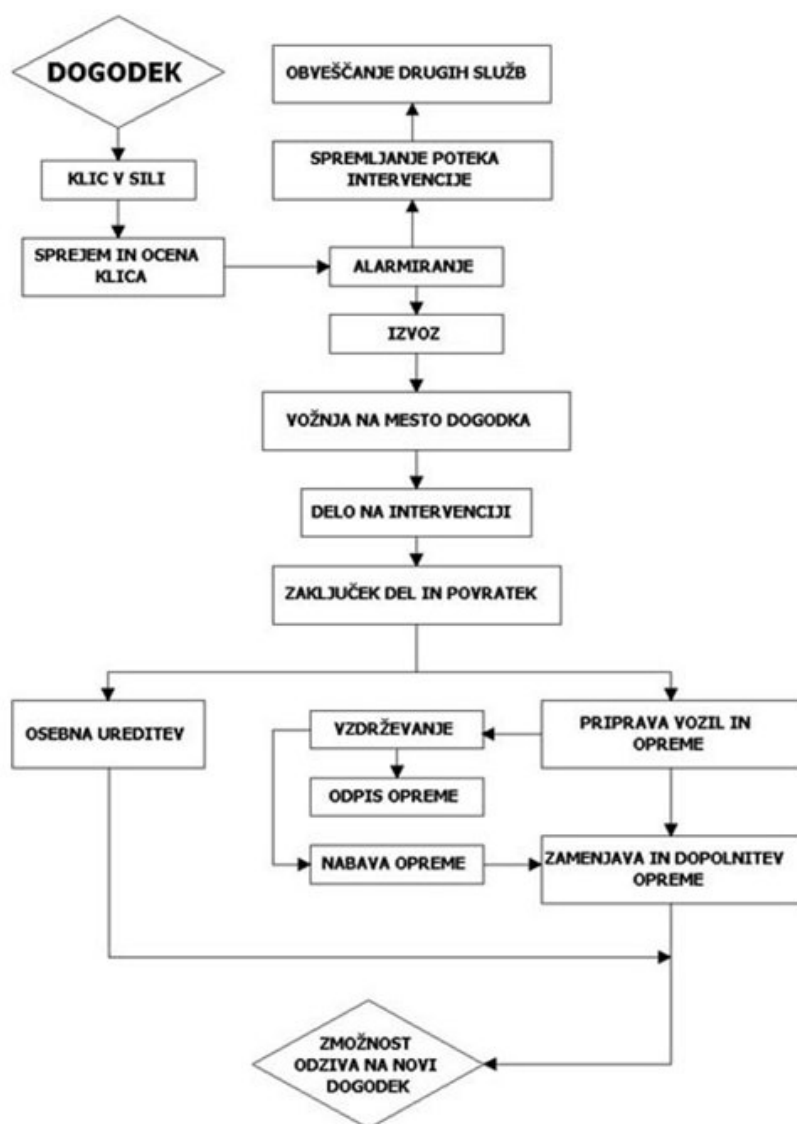
Iz tabele 6.3 in grafičnega prikaza 6.4 je razvidno, da veliko večino sredstev iz proračuna, namenjenega za opravljanje JGS, MOL namenja GBL, in to v povprečju 87 % sredstev za JGS, medtem ko za opravljanje JGS, PGD znotraj GZL namenjajo le okoli 13 % sredstev, namenjenih delovanju JGS MOL. Opazimo lahko, kako »poceni« je prostovoljno gasilstvo v primerjavi s poklicnim gasilstvom za MOL, saj velik delež sredstev, namenjenih GBL, predstavljajo prav plače gasilcev, medtem ko prostovoljci delujejo na prostovoljni osnovi (Kus 2007, 231–241; Kus 2008, 90–92; Kus 2009, 287–289).

6.2.9 Intervencije

6.2.9.1 Splošno o intervencijah

Ob intervencijah delo poteka po natančno določenem scenariju, ki ga lahko imenujemo tudi tehnološki krog intervencije (glej grafični prikaz 6.5). Začne se s klicem v sili in prijavo dogodka na telefonsko številko 112. Sledi sprejem klica in ocena dogodka na GBL ter alarmiranje potrebnih gasilskih enot in ostalih služb za ustrezno in hitro razrešitev intervencije. Aktivirane gasilske enote izvozijo na kraj dogodka in s pomočjo dispečerja v centrali GBL natančno locirajo dogodek na terenu. Po uspešnem lociranju dogodka in prihodu na kraj dogodka sledi izvajanje nalog, ki poteka po pravilih gasilske taktike. Vodja intervencije opravi hiter ogled samega kraja, zbira informacije, sprejema odločitve in izdaja povelja. Gasilci na podlagi usmeritev poveljnika opravljajo različne naloge. Vozniki – strojniki vozijo in upravljajo z gasilskimi vozili, črpalkami in večjo tehniko, ostali gasilci pa ob uporabi osebne in skupne zaščitne opreme opravljajo naloge gašenja in reševanja ter zaščite ljudi, živali, premoženja in okolja. Po uspešno zaključeni intervenciji enote zberejo in pospravijo uporabljeno orodje in opremo in se vrnejo v svojo gasilsko postajo. Sledi čiščenje, urejanje in dopolnitev opreme ter vozil. Vsa umazana in poškodovana oprema se očisti, popravi (ali zamenja), preizkusi in ponovno namesti v vozila. Tako je tehnološki krog intervencije zaključen in gasilska enota lahko ponovno posreduje na novi intervenciji (Gasilska brigada Ljubljana 2009a; Gasilska brigada Ljubljana 2009b).

Grafični prikaz 6.5: Tehnološki krog intervencije

Vir: Gasilska brigada Ljubljana (2009b).

6.2.9.2 Sodelovanje in medsebojno dopolnjevanje na intervencijah

JGS v MOL deluje kot enovit sistem, v katerem GE med sabo sodelujejo in se dopolnjujejo na intervencijah. Skupni cilj GE je hiter in strokoven odziv na pomoč ter uspešna razrešitev naravnih in drugih nesreč (Gasilska brigada Ljubljana 2009a).

GBL s svojo dobro opremljenostjo, strokovnostjo in izurjenostjo kadra zagotovo predstavlja srce tega sistema, vendar pri delovanju JGS ne gre zanemariti pomena PGE GZL. GBL je sicer sposobna obvladovati intervencije manjšega obsega, kot so manjši

požari, manjše prometne nesreče ter razne tehnične intervencije (reševanje živali z dreves, odpiranje vrat, zapiranje vode, odpiranje dvigal ipd.), vendar v primeru večjih intervencij, kot dopolnilo, še kako pridejo prav operativni gasilci PGE ter njihova oprema in tehnika. Pri požarih večjega obsega, vremenskih ujmah in še posebej pri naravnih nesrečah, kot so potres in poplave, ki lahko zajamejo širše področje MOL, je potreba po številu gasilcev in tehniki toliko večja, da je GBL sama ne more zagotoviti. V teh primerih je številčnost in opremljenost PGE še kako pomembna in potrebna za uspešno reševanje in celovito intervencijsko pokrivanje MOL (Kučič 2010; Šumec 2010).

Osnovna naloga PGE v sistemu JGS MOL je gašenje. Tej nalogi se priključujejo še dodatne naloge, kot so nudenje prve pomoči poškodovanim, tehnično reševanje ob naravnih in drugih nesrečah in pomoč GBL ob nesrečah z nevarnimi snovmi¹¹. Osnovna razlika med njimi je ta, da se v primeru požarov vedno aktivira lokalno PGE in GBL hkrati¹², medtem ko se v ostalih primerih PGE aktivira naknadno, v skladu s potrebami na terenu, pri čemer se upošteva nek racionalni kriterij obsega alarmiranja. V primeru aktiviranja večjega števila enot GBL in PGD v enem sektorju poveljnik JGS določi dežurne PGE v drugih sektorjih, ki posredujejo v morebitnih intervencijah, ki se zgodijo v tem času (Kučič 2010).

Pomemben vidik medsebojnega sodelovanja predstavljajo tudi skupna usposabljanja, urjenja in gasilske vaje, na katerih se prenašajo znanja in izkušnje poklicnih gasilcev na prostovoljne gasilce, kar prispeva k močnejši in učinkovitejši gasilski službi ter boljšemu skupnemu posredovanju na intervencijah (Šušteršič 2010). K dobremu sodelovanju na skupnih intervencijah zagotovo prispeva tudi dejstvo, da je veliko število gasilcev GBL včlanjenih v PGD na območju MOL. Izven svojega delavnika v okviru PGE prav tako posredujejo na gasilskih intervencijah. Ker natančno poznajo opremo in operativne člane tako GBL kot PGD, lahko delo steče hitreje, bolj usklajeno in učinkoviteje (Kučič 2010).

¹¹ V tem trenutku bolj v omejenem obsegu. Sodelovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi je trenutno še v razvoju.

¹² Razen v primeru požarov kontejnerjev za smeti. Obstaja neformalni dogovor med GBL in PGD, da na območju znotraj obvoznice okoli Ljubljane ne prožijo PGE zaradi požara kontejnerja za smeti.

6.2.9.3 Gasilci in njihova oprema na intervencijah

6.2.9.3.1 Splošno

JGS v MOL na terenu v praksi izvaja 128 poklicnih gasilcev GBL (štiri rotirajoče izmene, z 32 gasilci na izmeno) in 842 operativnih gasilcev 35 PGD (Kučič 2010; Šumec 2010). Ker gasilci brez potrebne tehnike in opreme za delo sami po sebi ne pomenijo nič, gasilci JGS MOL razpolagajo z raznovrstno opremo za posredovanje na različnih intervencijah: od osebne in skupne zaščitne opreme do ostale gasilsko-reševalne opreme, ki se v veliki večini nahaja v gasilskih vozilih, na priklopnikih in v primeru dodatne potrebe po določeni opremi, v skladiščih (Kučič 2010).

Gasilci GBL v primerjavi s prostovoljnimi gasilci razpolagajo z raznovrstnejšo, naprednejšo, novejšo in dražjo gasilsko opremo ter vozili. Pri nakupovanju opreme in vozil se prilagajajo svojim internim standardom ter potrebam (Kučič 2010), medtem ko se morajo prostovoljni gasilci pri nakupu opreme in vozil ravnati v skladu s tipizacijo GZS, upoštevati merila za organiziranje in opremljanje gasilskih enot ter ustrezne slovenske in evropske standarde (Gasilska zveza Ljubljana 2010a).

Pri primerjavi voznega parka in tipov gasilskih vozil sem naletel na neskladje poimenovanja vozil GBL in GZL. Poklicni in prostovoljni gasilci namreč različno poimenujejo svoja vozila. Odločil sem se, da bom za splošno primerjavo med vozili GBL in GZL uporabil poimenovanje vozil GBL, saj je v primerjavi s poimenovanjem GZL bolj splošno zastavljeno.

6.2.9.3.2 Vozila Gasilske brigade Ljubljana

Tabela 6.4: Tip in število vozil GBL po standardih GBL

TIP VOZILA	GBL (število vozil)
Vozilo za gašenje (VG)	9
Vozilo za višino (VV)	4
Vozilo za tehnično reševanje (VT)	5
Vozilo za ekološko posredovanje (VE)	1
Vozilo za poveljevanje (VP)	1
Vozilo za moštvo ali vozilo za logistiko (VM ali VL)	6
Skupno število	26

Vir: Prirejeno po Gasilska brigada Ljubljana (2010a); Gasilska brigada Ljubljana (2010b).

Iz tabele 6.4 je razvidno, da GBL poseduje 26 raznovrstnih vozil in njej pripadajočo opremo za posredovanje v različnih intervencijah. Od tega ima največ vozil za gašenje (devet, med katera spada šest različnih gasilskih cistern z vodo, s potrebno dodatno reševalno opremo, eno vozilo specializirano za gašenje v predorih, eno vozilo specializirano za gašenje s prahom in ogljikovim dioksidom ter eno vozilo specializirano za gašenje gozdnih požarov), sledi šest vozil za moštvo ali vozil za logistiko, pet vozil za tehnično reševanje¹³ (med katera spadajo večje vozilo za tehnične intervencije in prometne nesreče s hidravličnim dvigalom, manjše vozilo za tehnične intervencije in prometne nesreče, tovorno vozilo z možnostjo menjave različnih klešč za odstranjevanje večjih ovir, vozilo za reševanje na vodi in iz vode ter vozilo za posredovanje v manjših tehničnih intervencijah, kot so odpiranje vrat, zapiranje vode, odstranjevanje nadležnih žuželk ipd.), štiri vozila za višino (med katera spadata dve zglobni ploščadi dolžine 27 in 50 metrov ter dve avtolestvi dolžine 30 in 32 metrov) in na koncu vozilo za ekološko posredovanje (opremljeno z opremo za posredovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi) ter vozilo za poveljevanje (Gasilska brigada Ljubljana 2010a; Gasilska brigada Ljubljana 2010b; Kučič 2010).

¹³ Vozilo, specializirano za gašenje požarov v predorih in eno izmed gasilskih cistern ima prav tako opremo za reševanje ob prometnih nesrečah.

6.2.9.3.3 Vozila prostovoljnih gasilskih društev in Gasilske zveze Ljubljana

Tabela 6.5: Tip in število vozil prostovoljnih gasilcev po standardih GZS

TIP VOZILA	35 PGD in GZL (število)
Manjše gasilsko vozilo (GV-1)	11
Gasilsko vozilo za prevoz moštva (GVM-1)	21
Poveljniško vozilo (PV-1 in PV-2)	7
Gasilsko vozilo za gašenje gozdnih požarov (GVGP-1 in GVGP-2)	5
Manjše gasilno vozilo z vodo (GVV-1)	10
Gasilno vozilo s cisterno (GVC) in avtocisterne (AC)	40
Večje tehnično vozilo z dvigalom (TRV-2D)	1
Skupno število	95

Vir: Prirejeno po Gasilska zveza Ljubljana (2010b).

Iz tabele 6.5 je razvidno, da prostovoljni gasilci razpolagajo s 95 gasilskimi vozili. Od tega imajo največ vozil tipa gasilsko vozilo s cisterno (40), sledijo pa mu 11 manjših gasilskih vozil brez vode, deset manjših gasilnih vozil z vodo, sedem poveljniških vozil, pet vozil za gašenje gozdnih požarov in eno večje tehnično vozilo z dvigalom. 93 izmed naštetih vozil so v lasti PGD, medtem ko sta dva poveljniška vozila v lasti GZL in se aktivirata v primeru večjih nesreč ter omogočata lažjo komunikacijo pri poveljevanju na terenu (Gasilska zveza Ljubljana 2010b).

6.2.9.3.4 Primerjava vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev

Tabela 6.6: Primerjava števila vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev v MOL po standardih GBL

TIP VOZILA	GBL (število vozil)	35 PGD in GZL (število vozil)
Vozilo za gašenje ¹⁴	9	66
Vozilo za višino	4	0
Vozilo za tehnično reševanje	5	1
Vozilo za ekološko posredovanje	1	0
Vozilo za poveljevanje	1	7
Vozilo za moštvo ali vozilo za logistiko	6	21
Skupno število	26	95

Vir: Prirejeno po Gasilska brigada Ljubljana (2010a); Gasilska brigada Ljubljana (2010b); Gasilska zveza Ljubljana (2010b).

Iz tabele 6.6 je razvidno, da gasilci JGS MOL skupaj posedujejo 121 gasilskih vozil (Gasilska brigada Ljubljana 2010a; Gasilska brigada Ljubljana 2010b; Gasilska zveza Ljubljana 2010b).

PGD so večinoma opremljena z vozili za gašenje, vozili za prevoz moštva in poveljniškimi vozili, medtem ko imajo le eno tehnično vozilo (ki so ga pridobili od GBL), nimajo pa vozil za višino in vozil za ekološko posredovanje. Iz tega je jasno razvidna slika, kaj je primarna naloga PGD, in to je gašenje (Gasilska brigada Ljubljana 2010a; Gasilska brigada Ljubljana 2010b; Gasilska zveza Ljubljana 2010b). Pri tem ne smemo pozabiti, da so vozila za gašenje prostovoljcev v skladu s tipizacijo GZS opremljena tudi z nekaj dodatne opreme (dodatno orodje, črpalke, razsvetljava, tridelna lestev, torba za prvo pomoč itd.), s katero lahko uspešno posredujejo tudi na drugih vrstah intervencij (Verbič in Kovačič 2004, 223–290).

GBL v primerjavi s prostovoljnimi gasilci poseduje dosti bolj raznovrstna vozila za posredovanje v različnih intervencijah. Poleg vozil za gašenje, prevoz moštva in poveljevanje imajo še vozila za višino in ekološko posredovanje (ki jih prostovoljni

¹⁴ Pri PGD sem v rubriko vozila za gašenje združil vsa vozila PGD, ki so primarno namenjena gašenju. To so GV-1, GVV-1, GVC in AC ter GVGP.

gasilci nimajo) ter pet tehničnih vozil (prostovoljni gasilci imajo le eno). Taka opremljenost je posledica dejstva, da GBL vedno prva posreduje na tehničnih intervencijah, ob nesrečah z nevarnimi snovmi in pri reševanju z višine (Gasilska brigada Ljubljana 2010a; Gasilska brigada Ljubljana 2010b; Gasilska zveza Ljubljana 2010b; Kučič 2010).

Pri skupnem številu vozil PGD v GZL je potrebno upoštevati dejstvo, da PGD niso vseh vozil kupila sama. Določeno število starejših vozil so pridobili tudi s strani GBL, ki je pred nekaj leti pričela izvajati doktrino, da vsa vozila, starejša od deset let, počasi zamenjajo z novimi, staro vozilo pa podarijo PGD. Pri tem se upošteva dejstvo, da se vozilo podari na tisto lokacijo, kjer je to vozilo najbolj potrebno in funkcionalno, končno odločitev pri tem pa ima poveljnik GBL (Kučič 2010).

6.2.9.3.5 Primerjava starosti vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev

Tabela 6.7: Primerjava starosti vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev

STAROST VOZIL	GBL (število vozil)	GBL	35 PGD in GZL (število vozil)	PGD in GZL
Do 10 let	21	81 %	40	42 %
11–20 let	4	15 %	34	36 %
Nad 20 let	1	4 %	21	22 %
Skupaj	26	100 %	95	100 %

Vir: Prirejeno po Gasilska brigada Ljubljana (2010a); Gasilska brigada Ljubljana (2010b); Gasilska zveza Ljubljana (2010b).

V tabeli 6.7 sem primerjal starost vozil poklicnih in prostovoljnih gasilcev. Iz tabele je razvidno, da imajo poklicni gasilci dosti novejša vozila kot prostovoljni gasilci. Pri poklicnih gasilcih je 81 % vozil starih do deset let, medtem ko je takih vozil pri prostovoljnih gasilcih le 42 %. Vozil, starejših od deset let, je v GBL 19 %, medtem ko je takih vozil pri prostovoljnih gasilcih 58 % (Gasilska brigada Ljubljana 2010a; Gasilska brigada Ljubljana 2010b; Gasilska zveza Ljubljana 2010b).

6.2.9.4 Okvirni standardi za povprečno zahtevne intervencije

Navedena števila ljudi in vozil za povprečno vrsto intervencije so le orientacijska in se nanašajo na okvirno potrebo po alarmiranju. Vsak poveljujoči mora glede na požarno ogroženost, konkretno situacijo, poznavanje terena in objektov, razpoložljivost gasilnega sredstva in glede na razpoložljive sile v okolju organizirati ustrezno alarmiranje gasilskih enot (Vrhovec in Sentočnik 1998, 4–5).

Tabela 6.8: Okvirni standardi povprečno zahtevne intervencije

TIP INTERVENCIJE	ŠTEVILO GASILCEV	ŠTEVILO IN TIP VOZIL
Prometna nesreča dveh vozil	3-9	Vozilo s hidravličnim orodjem in manjše gasilsko vozilo z gasilnim sredstvom
Verižno trčenje	9-15	3 vozila s hidravličnim orodjem in manjše gasilsko vozilo z gasilnim sredstvom
Nesreča z nevarno snovjo	9-20	Tehnično vozilo in najmanj 2 vozili z gasilnim sredstvom
Začetni požar v stanovanju do treh nadstropij	9	2 gasilski vozili z gasilnim sredstvom
Začetni požar v stanovanjskem bloku z več kot tremi nadstropji	9-14	3 gasilska vozila z gasilnim sredstvom
Razvit požar v stanovanjski hiši	9-14	3 gasilska vozila z gasilnim sredstvom
Razvit požar v stolpnici s potrebo uporabe lestve	15-30	3 gasilska vozila in avtolestev
Požar gospodarskega poslopja	14-30	3 gasilska vozila z večjo količino vode
Razvit požar v industriji	14-50	3 do 8 vozil, 1 ali več avtolestev
Požar v naravi	9-300	3 do 20 specialnih vozil za gašenje v naravnem okolju in vozila za prevoz ljudi
Naravne nesreče	30-300	Osnovna gasilska vozila, tehnična vozila, in vozila za prevoz ljudi glede na obseg potreb
Iskalne akcije	9-100	Vozila za prevoz ljudi in vozila za zveze

Vir: Vrhovec in Sentočnik (1998, 4–5).

Iz tabele 6.8 je razvidno, da je najmanjše število gasilcev, ki posreduje na intervenciji, tri. Praviloma gre na intervencijo posadka devetih gasilcev z ustrezno opremo in vozili, pri čemer je vedno potrebno pričakovati nekoliko slabše stanje, kot je bilo podano v

prijavi. Pri posredovanju v manjših prometnih nesrečah ter začetnih požarih v stanovanjih je potrebno manjše število gasilcev in gasilskih vozil. Več gasilcev in gasilskih vozil je potrebno pri verižnem trčenju vozil, pri nesrečah z nevarno snovjo, razvitih požarih v stanovanjskih objektih, stolpnica in pri požarih gospodarskih poslopij. Največje število gasilcev in gasilskih vozil pa je potrebno ob razvitih požarih v industriji, požarih v naravi, naravnih nesrečah in pri iskalnih akcijah (Vrhovec in Sentočnik 1998, 4–5).

Če primerjamo okvirne standarde povprečno zahtevne intervencije s stanjem števila gasilcev in vozil JGS MOL, ugotovimo, da lahko GBL s svojimi 32 gasilci na izmeno in pripadajočo tehniko sama krije manjše intervencije, ne more pa kriti večjih intervencij, kot so razviti požari v večjih stanovanjskih objektih in stolpnica, razviti požari na gospodarskih poslopijih in požari v industriji, večji požari v naravi, iskalne akcije in intervencije ob večjih naravnih nesrečah. Problem se pojavi tudi pri posredovanju na več intervencijah hkrati. V takih okoliščinah je GBL hitro prazna. Za uspešno razrešitev nesreč ob dogodku več intervencij hkrati in ob večjih intervencijah je potrebno posredovanje gasilcev GBL dopolniti s silami prostovoljnih gasilcev. V takih primerih se izkaže, da so PGE pomemben in nepogrešljiv del pri izvajanju JGS v MOL (Kučič 2010; Šumec 2010).

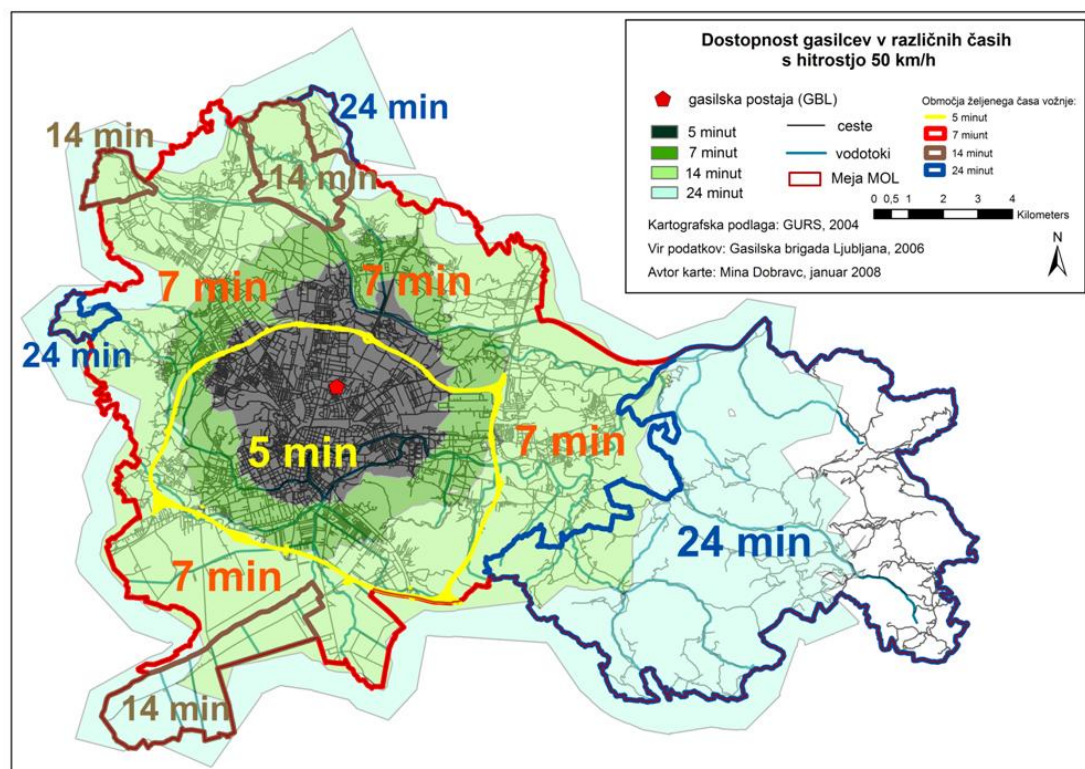
6.2.9.5 Požarno pokrivanje s strani Gasilske brigade Ljubljana

V Sloveniji standardi požarnega pokrivanja še niso sprejeti, kot so ponekod v tujini, so pa v pripravi. Minister, pristojen za ZRP, bo moral predpisati čase, v okviru katerih bodo morale gasilske enote, ki so aktiviranje v skladu z operativnim gasilskim načrtom lokalne skupnosti, priti na kraj nesreče ter merila za požarno pokrivanje posameznih vrst objektov (Gasilska brigada Ljubljana 2008g).

Cilj gasilcev MOL je, da bi bil urbani del mesta (znotraj obvoznice) in pomembnejši objekti (UKC Ljubljana, BTC ipd.) dosegljivi za požarne intervencije gasilcev v roku petih minut (Kučič 2010). Namen tako hitrega posredovanja je preprečitev požarnega preskoka in s tem prehoda požara v fazo polne razvitosti (in posledično dodatne nevarnosti za ljudi ter preprečitev dodatne materialne škode), v katero požar ponavadi preide v 5 do 10 minutah od začetka gorenja, odvisno od okoliščin. Vsekakor požarno

pokrivanje ne vključuje časa, potrebnega za odkrivanje in prijavo požara, ampak zgolj čas od trenutka, ko je bila gasilska enota aktivirana, pa do trenutka, ko je prispela na mesto požara. Prispela gasilska enota mora biti taktično sposobna izvesti gašenje in se lahko naknadno dopolnjuje, vendar mora biti čas, potreben za to, kratek (Združenje slovenskih poklicnih gasilcev 2010b).

Grafični prikaz 6.6: Požarno pokrivanje MOL s strani GBL

Vir: Dobravc (2008).

Grafični prikaz 6.6 s pobarvanimi polji prikazuje sedanje dejansko stanje požarnega pokrivanja MOL s strani GBL v časih 5, 7, 14 in 24 minut, medtem ko je z barvnimi obrobami in številkami znotraj njih označeno območje zelenega požarnega pokrivanja v določenem času. Grafični prikaz je izdelan na podlagi računalniške simulacije dostopnosti gasilcev s hitrostjo 50 km/h (Dobravc 2008).

Iz grafičnega prikaza 6.6 je razvidno, da intervencijski časi dostopa gasilcev GBL do samega kraja intervencije še zdaleč ne dosega želene pet minut na urbanem območju znotraj obvoznice v MOL. Dobro je pokrit le center Ljubljane in območje ob severni obvoznici, medtem ko je območje ob vzhodni, južni in zahodni obvoznici slabše

pokrito, od 7 do 14 minut. Posebno problematiko predstavljajo območja ob skrajnih mejah MOL, še posebej skrajni vzhodni, jugozahodni in severozahodni del, kjer je čas dostopa intervencijskih enot GBL tudi dolgih 24 minut (Dobravc 2008; Kučič 2010). Problematiko časovnih dostopov GBL v celotni MOL potrjuje tudi interna statistika časov prihodov na mesto intervencije (za požarne intervencije) GBL, iz katere je razvidno, da so v letu 2009 gasilci GBL le v 27 % primerov požarnih intervencij na kraj prispeli v časovnem okviru znotraj pet minut. V 55 % primerov so na kraj prispeli v časih od 5 do 10 minut in v 17 % primerov v časih nad deset minut (Kučič 2009, 11).

Iz napisanega lahko sklepamo, da imajo PGE na območjih, kjer je požarno pokrivanje GBL slabše, še posebej velik pomen, saj lahko na kraj intervencije pridejo prej kot enote GBL in že začnejo z gašenjem. To velja za vse PGE, ki so od GBL oddaljene več kot 10 minut vožnje, še posebej pa za tista društva, katerih lokacija gasilskega doma se nahaja na skrajnih mejah MOL in so od GBL oddaljene za več kot 20 minut vožnje (Lipoglav, Prežganje, Rašica, Medno idr.). Čim hitrejši dostopni časi gasilcev pa niso pomembni le za požarne intervencije in požarno pokrivanje, temveč tudi za ostale nujne intervencije, kjer so ogroženi ljudje, njihovo premoženje, živali ali okolje. Pri teh intervencijah je pomembno, da se prostovoljne in poklicne enote medsebojno dopolnjujejo tako, da čim hitreje razrešijo nastalo nevarno situacijo ali dogodek (Dobravc 2008; Kučič 2010).

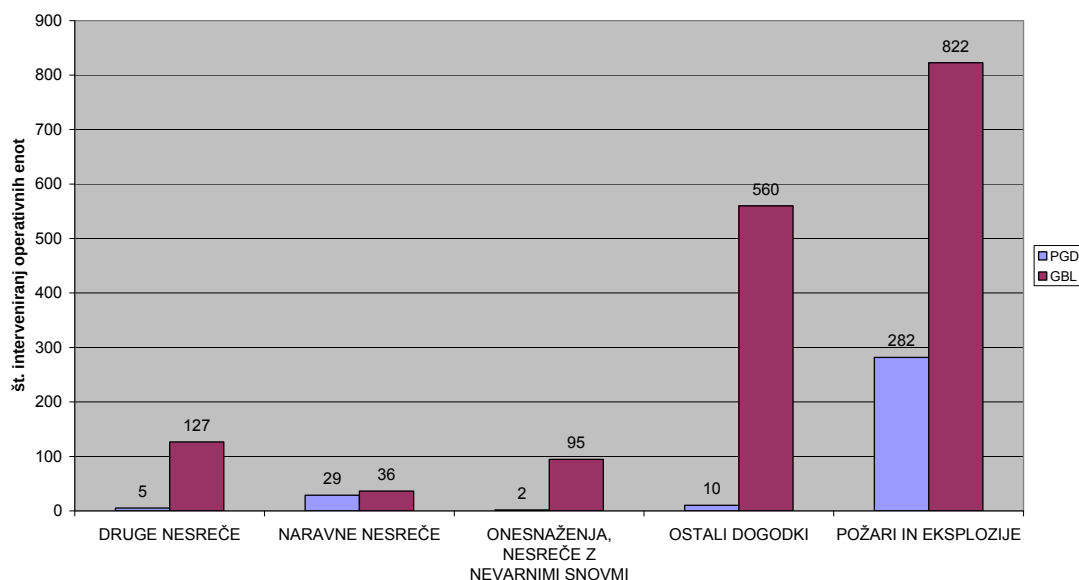
6.2.9.6 Statistična primerjava interveniranj med poklicnimi in prostovoljnimi gasilci

Pri statistični obdelavi sem se osredotočil na primerjavo interveniranj poklicnih (GBL) in prostovoljnih gasilcev (seštevek interveniranj PGE skupaj), izključno na območju MOL. Medtem ko sem iz URSZR za število interveniranj posameznih enot na določenem tipu nesreče pridobil točne podatke, sem imel pri številu operativnih članov, ki so se interveniranj udeležili, zelo pomanjkljive podatke (zaradi nedoslednega vpisovanja operativnih članov na posameznih intervencijah), zato sem slednji del primerjave izpustil. Potrebno je tudi opozoriti, da iz dane statistike ni bilo moč razbrati, kakšno je bilo dejansko število nesreč, pri katerih so posredovale GE. Iz statistike je bilo moč razbrati le, kolikokrat so se posamezne GE odzvale na določen tip nesreče, ni pa bilo razvidno, ali so delovali sami ali pa so sodelovali z ostalimi GE.

Nesreče pri katerih posredujejo operativne GE so razdeljene po naslednjih tipih:

- *druge nesreče* (delovne in druge nesreče, nesreče na in v vodi, nesreče v cestnem prometu, nesreče v železniškem prometu idr.);
- *naravne nesreče* (močan veter, neurja, poplave zaradi močnih padavin, visok sneg idr.);
- *onesnaženja, nesreče z nevarnimi snovmi* (industrijske nesreče, onesnaženje okolja, nesreče z nevarnimi snovmi, sproščanje nevarnih plinov idr.);
- *ostali dogodki* (drugo, tehnična in druga pomoč, pod katero spada čiščenje kanalizacije, odpiranje vrat na vozilih, odpiranje vrat v objektih, odpiranje dvigal, odstranjevanje nevarnih živali (os, sršenov, kač), odstranjevanje polomljenega drevja, pokrivanje strehe, pomoč reševalcem NMP pri prenosu ostarelih in obolelih oseb iz stanovanja, reševanje iz jaškov, zapiranje vode, zapiranje hidrantov idr.);
- *požari in eksplozije* (eksplozije, požari na prometnih sredstvih, požari v naravi oz. na prostem, požari v objektih) (URSZR 2005; URSZR 2006; URSZR 2007; URSZR 2008; URSZR 2009).

Grafični prikaz 6.7: Povprečno število interveniranj operativnih enot GBL in PGD na posameznih tipih nesreč v enem letu¹⁵

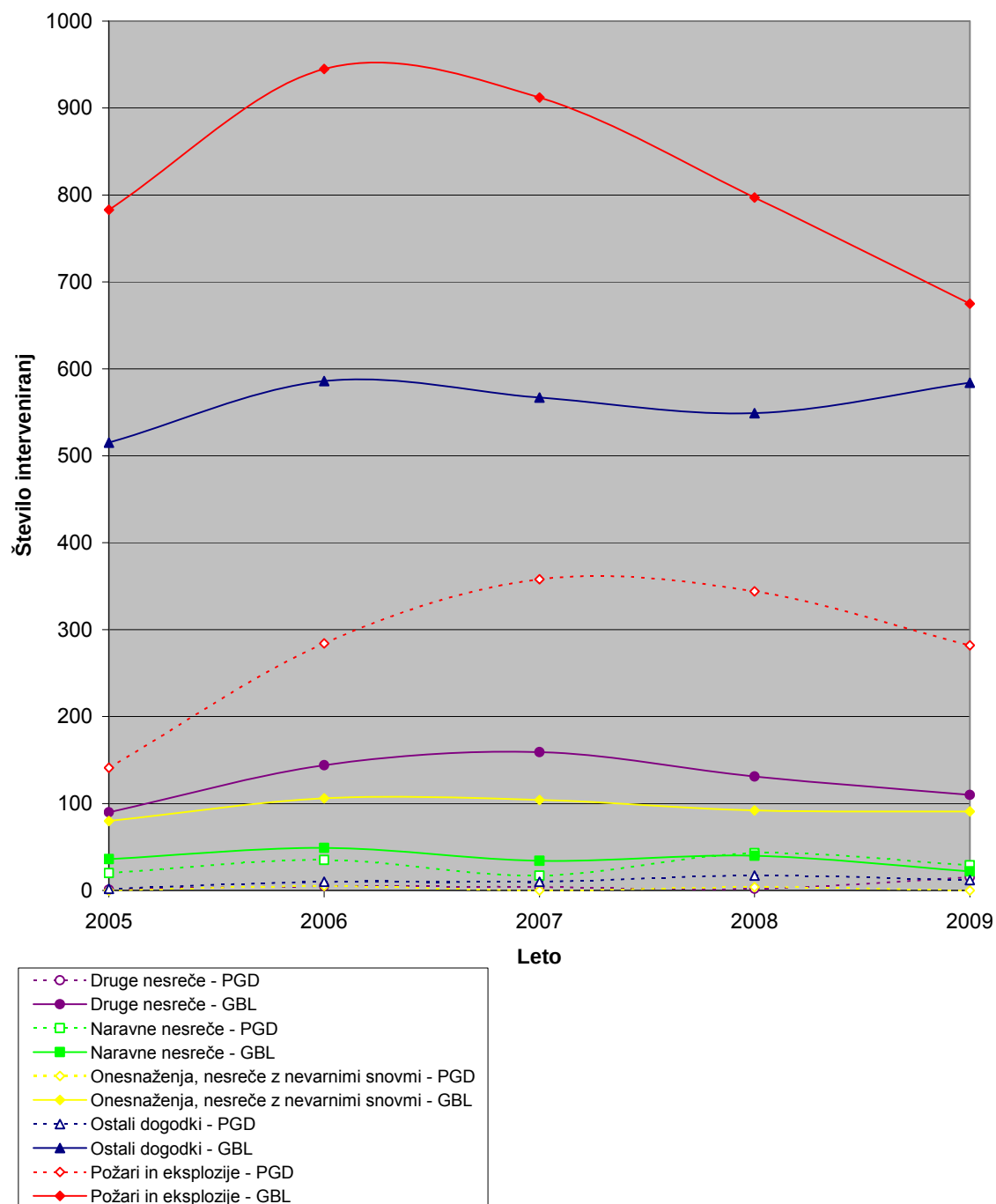

Vir: Prirejeno po URSZR (2005); URSZR (2006); URSZR (2007); URSZR (2008); URSZR (2009).

¹⁵ Povprečno število interveniranj operativnih enot sem izračunal na podlagi preteklih petih let. Natančnejši pregled števila interveniranj v posameznih letih je v prilogi A.

Iz grafičnega prikaza 6.7 je razvidno, da enote GBL večkrat posredujejo na različnih tipih intervencij kot PGE. V primerjavi s PGE po številu interveniranj močno prednjačijo v rubrikah ostali dogodki, druge nesreče in onesnaževanja, nesreče z nevarnimi snovmi ter deloma v kategoriji požari in eksplozije medtem, ko v kategoriji naravne nesreče PGE opravijo podobno število interveniranj. Enote GBL največkrat intervenirajo pri požarih in eksplozijah, sledijo jim s precejšnjim številom ostali dogodki (hitre majhne tehnične intervencije), zatem pa druge nesreče, onesnaževanja in nesreče z nevarnimi snovmi ter kot zadnja naravne nesreče, ob katerih intervenirajo najmanjkrat. PGE največkrat intervenirajo pri požarih in eksplozijah, medtem ko je njihova udeležba pri ostalih tipih nesreč dosti manjša (kar nakazuje na primarno operativno nalogo PGE – gašenje požarov). Požarom sledijo naravne nesreče, zatem ostali dogodki, druge nesreče in na koncu onesnaževanja in nesreče z nevarnimi snovmi, pri katerih posredujejo najmanjkrat. Iz grafičnega prikaza 6.7 lahko tudi sklepamo, da je glede na največje število interveniranj pri požarih in eksplozijah, teh dogodkov v MOL tudi največ. Sledijo ostali dogodki, druge nesreče, onesnaženja in nesreče z nevarnimi snovmi ter na zadnjem mestu naravne nesreče (URSZR 2005; URSZR 2006; URSZR 2007; URSZR 2008; URSZR 2009).

Grafični prikaz 6.8: Trend števila interveniranj GBL in PGD po posameznih tipih nesreč v letih 2005 do 2009¹⁶

Vir: Prirejeno po URSZR (2005); URSZR (2006); URSZR (2007); URSZR (2008); URSZR (2009).

Pri požarih in eksplozijah je bila največja rast interveniranj pri GBL in PGD od leta 2005 do 2006. Od takrat naprej število interveniranj GBL strmo upada skozi leta,

¹⁶ Natančnejši podatki interveniranj GBL in PGD po posameznih tipih nesreč so v prilogi B.

število interveniranj PGD pa narašča do leta 2007, nato pa prav tako upada po letih. Pri ostalih dogodkih število interveniranj PGD ostaja na nekako isti nizki ravni, medtem ko pri GBL število interveniranj niha. Od leta 2005 do 2006 je najprej rahlo naraščalo, nato leta 2007 in 2008 rahlo padlo, v letu 2009 pa je ponovno v naraščanju. Število interveniranj ob onesnaženjih in nesrečah z nevarnimi snovmi GBL in PGD ostaja na približno enakem nivoju, z rahlimi variacijami. V treh izmed petih let PGD ob nesrečah z nevarnimi snovmi sploh niso posredovala, v dveh letih pa so opravila minimalno število interveniranj. Posredovanje GBL ob onesnaženjih in nesrečah z nevarnimi snovmi po rahlem porastu števila interveniranj leta 2006 naprej počasi upada skozi leta. Pri interveniranjih ob naravnih nesrečah je trend GBL in PGD dokaj podoben in nima velikih nihanj. V zadnjih dveh letih je opaziti, da je število interveniranj PGD ob naravnih nesrečah preseglo število interveniranj GBL, medtem ko je bilo v letih od 2005 do 2007 število interveniranj GBL vedno rahlo večje od PGD. Pri drugih nesrečah je opazno rahlo povečanje števila posredovanj GBL od leta 2005 do 2007, medtem ko zatem v letih 2008 in 2009 to število upada. Pri PGD število interveniranj ob drugih nesrečah ostaja na zelo nizki ravni, šele v zadnjem letu je opazen rahel vzpon (URSZR 2005; URSZR 2006; URSZR 2007; URSZR 2008; URSZR 2009).

V grafičnem prikazu 6.8 je pri večini trendov opazno zmanjšanje števila interveniranj za določen tip nesreče v zadnjem letu 2009, največje pri številu interveniranj GBL in PGD ob požarih in eksplozijah (kar morda lahko pripišemo uspešnemu preventivnemu delovanju), medtem ko je rahla porast v zadnjem letu vidna pri številu interveniranj PGD pri drugih nesrečah in GBL pri ostalih dogodkih (URSZR 2005; URSZR 2006; URSZR 2007; URSZR 2008; URSZR 2009).

6.3 Prihodnost javne gasilske službe v Mestni občini Ljubljana

Na podlagi področnih strategij, nacionalnih programov in usmeritev, ki so bile predlagane v Elaboratu organizacije gasilstva v Ljubljani za obdobje 1995–2005 ter nadgradnje Elaborata leta 2009, se želi v prihodnosti v JGS MOL doseči naslednje:

- *krepitev celovitosti JGS (poklicnega in prostovoljnega gasilstva)*. Ljubljana je namreč v primerjavi z ostalimi primerljivimi mesti v Evropi specifična po tem, da ima le eno gasilsko postajo s poklicnimi gasilci in kar 35 postaj s prostovoljnimi gasilci. Zato je krepitev celovitosti JGS pogoj za učinkovito operativno delovanje obstoječih kadrovskih materialnih virov;

- *vzpostaviti sistem načrtnega opremljanja v JGS*. Gre za načrtno obnovo in zamenjavo gasilske opreme in vozil, pri čemer je potrebno zmanjševati preobsežen vozni park. K dvigu kakovosti in poenotenju opreme ter voznega parka veliko prispeva tudi praksa prenosa vozil in opreme iz GBL v PGE v okviru JGS, kar se namerava izvajati tudi v prihodnje;

- *izvajati in dopolnjevati enoten sistem aktiviranja in alarmiranja* (Kus 2009, 294–299);

- *pridobiti lokacijo in urediti dokumentacijo za izgradnjo novega objekta – Center zaščite in reševanja* (kamor se bo preselila sedanja GBL) *ter dodatno potrebnih postaj poklicnih gasilcev* (optimalno 3 nove postaje). Z razvojem in rastjo mesta bo v nekaj letih postala nujna najmanj ena dodatna postaja s poklicnimi gasilci, in sicer na jugu mesta v bližini PGD Trnovo. Ostali dve postaji naj bi se zgradili kasneje, prva na zahodu (Dravlje) in druga na vzhodu MOL (Zadobrova). Dodatne postaje se bodo začele graditi po izgradnji centralne postaje Center zaščite in reševanja;

- *postopno povečati število poklicnih gasilcev ter izboljšati izobrazbeno strukturo kadrov, ki vodijo operativno delo*. Z vzpostavitvijo nove centralne postaje in treh dodatnih postaj je predvideno postopno povečanje števila poklicnih gasilcev s sedanjih 128 na 224. Dodatnih 96 gasilcev predstavljajo 3 dodatne poklicne postaje, v vsaki po 32 operativnih gasilcev (štiri izmene po osem gasilcev), centralna postaja pa naj bi ohranila sedanje število operativnih gasilcev GBL (128). S porastom števila poklicnih gasilcev se pričakuje tudi porast stroškov JGS v MOL. Slednje se lahko upraviči z boljšim intervencijskim pokrivanjem in zagotavljanjem večje varnosti prebivalcev (Kus 2009, 294–299; Kučič 2010);

- *zagotoviti potrebno zaščitno tehnično opremo in opremo zvez za JGS MOL*;

- *zamenjati dotrajano, neuporabno in zastarelo reševalno in drugo opremo;*
- *prenesti večino nalog CZ na PGE, ki že sedaj opravljajo naloge ZRP. S tem mislimo na nadaljevanje opremljanja in izobraževanja PGE za nudenje nujne medicinske pomoči, v naslednjih letih pa nadaljevati tudi s prenosom nalog na področju tehničnega reševanja (reševanje iz visokih objektov in pomoč pri reševanju ob nesrečah z nevarnimi snovmi);*
- *posvečati še več pozornosti preventivnemu delovanju z informiranjem in usposabljanjem prebivalstva, predvsem predšolske in šolske populacije, kajti osveščeni ljudje, ki so sposobni sami preventivno in samozaščitno delovati, so pomemben dejavnik zmanjševanja števila nesreč (Kus 2009, 294–299).*

7 VERIFIKACIJA HIPOTEZ IN ZAKLJUČEK

Gasilstvo (oziroma JGS) je postalo eden izmed najpomembnejših členov sistema ZRP v MOL že po osamosvojitvi Slovenije, ko so se na operativne poklicne in prostovoljne GE prenesle določene naloge ZRP, ki so jih prej opravljali pripadniki CZ. S tem so GE, poleg osnovne naloge gašenja, začele opravljati še druge naloge ZRP (tehnično reševanje, posredovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi, nudenje prve pomoči idr.).

JGS predstavlja, poleg policije in reševalcev NMP, eno izmed najpomembnejših sil, ki v vsakdanjem življenju najpogosteje posredujejo v sistemu ZRP v MOL. Pri skoraj vseh intervencijah sistema ZRP v MOL sodelujejo enote JGS, ki s svojo številčnostjo (najštevilčnejša intervencijska služba v MOL, s približno 1000 operativnimi gasilci), usposobljenostjo in organiziranostjo kadra predstavljajo osnovno silo sistema ZRP za posredovanje ob nesrečah.

Iz proračunov MOL za leto 2007, 2008 in 2009 je razvidno, da MOL namenja približno 2 % celotnega letnega proračuna za delovanje sistema ZRP v MOL. Več kot 90 % odstotkov teh sredstev nameni za delovanje JGS, kar je očiten pokazatelj tega, da je JGS za MOL najpomembnejši člen sistema ZRP. Opazen je tudi trend vsakoletnega zviševanja sredstev, namenjenih JGS, iz česar lahko sklepamo, da se pomembnost JGS v sistemu ZRP iz leta v leto še povečuje. Da bo tudi v prihodnosti tako, potrjuje načrt razvoja JGS v MOL, ki predvideva povečanje kadra poklicnih gasilcev in števila poklicnih gasilskih postaj ter hkrati vzdrževanje in posodabljanje opreme PGE v takem obsegu kot do sedaj, kar bo zahtevalo še več sredstev iz proračuna MOL.

Jedro JGS v MOL predstavlja GBL, ki pri intervencijah sodeluje in se dopolnjuje s 35 PGE. Iz statistične analize je razvidno, da GBL letno opravi večje število intervencij kot vse PGE skupaj, pri čemer opravijo večje število posredovanj pri vseh tipih nesreč (naravne nesreče, tehnična posredovanja, nesreče z nevarnimi snovmi, požari in eksplozije, prometne nesreče idr.). Na intervencijah posredujejo z raznovrstnejšo, dražjo in novejšo opremo ter vozili v primerjavi s prostovoljnimi gasilci. Prostovoljni gasilci večinoma posredujejo ob požarih in eksplozijah ter naravnih nesrečah (najpogosteje poplave po neurjih), medtem ko je njihova udeležba na ostalih intervencijah zelo majhna.

Kljub temu pomen PGE pri opravljanju operativnih nalog JGS ni nič manjši, saj predstavljajo pomembno dopolnilno silo GBL. Če se pojavi potreba, PGE posredujejo tudi pri tehničnih intervencijah, nudenju prve pomoči, pri nesrečah z nevarnimi snovmi in odstranjevanju posledic onesnaženja ter drugih nesrečah. Gasilci PGE so nepogrešljivi na intervencijah večjega obsega, kot so večji stanovanjski požari, požari gospodarskih poslopij, večji požari v industriji, požari v naravi, naravne nesreče (poplave, vremenske ujme, potres) in iskalne akcije, ko je potrebno zagotoviti večje število gasilcev ali večjo količino gasilske in reševalne opreme za hitrejšo in učinkovitejšo razrešitev intervencije in preprečitev nadaljnega širjenja škode.

Pomemben vidik PGE se je pokazal tudi pri analizi požarnega pokrivanja MOL s strani GBL, iz katere je bilo razvidno, da GBL ne more zagotavljati želenih dostopnih časov do kraja intervencije na vseh lokacijah MOL. Trenutno je dobro pokrit center MOL in njen severni del, medtem ko so ostali deli območja MOL še vedno slabo pokriti. Pomen PGE je na slabše pokritih območjih s strani GBL (še posebej ob skrajni meji MOL) toliko večji, saj lahko hitreje pridejo na kraj intervencije kot GBL in hitreje začnejo z delom. Ob tem lahko rešijo življenje ali preprečijo večjo škodo še pred prihodom enot GBL. Slabšo požarno pokritost s strani poklicnih gasilcev nameravajo po projekciji razvoja JGS v MOL odpraviti do leta 2014 z izgradnjo treh dodatnih gasilskih postaj na jugu, zahodu in vzhodu MOL, kar je po mojem mnenju zelo optimistična napoved. Menim, da se bo izgradnja dodatnih postaj poklicnih gasilcev zavlekla še nekaj let dlje v prihodnost, saj bi omenjeni projekti in povečanje števila poklicnih gasilcev v sedanjem času gospodarske recesije predstavljali prevelik dodaten strošek za MOL (dopolnjevanje JGS s PGE je dosti cenejše). Dokler se bo GBL uspešno dopolnjevala na intervencijah s PGE na slabše pokritih območjih, po mojem mnenju dodatnih gasilskih postaj ne bo.

PGD so zelo pomembna tudi na področju preventive, še posebej pri vzgoji mladih. Z razliko od GBL, ki preventivo na tem področju izvaja bolj v smislu enkratnih obiskov, PGD po društvih izvajajo vzgojo gasilske mladine skozi vse leto. Poleg teh nalog ne smemo zanemariti tudi družbenega vpliva, ki ga imajo PGD na okolico, v kateri delujejo in obsega povezovanje ljudi med seboj v kraju, v katerem delujejo, dviganje pripadnosti kraju, v katerem delujejo, ozaveščanje ljudi, spodbujanje razvoja v kraju,

opravljanje nalog javnega interesa, dober zgled in vpliv na mlade (izoblikovanje mladih v odgovorne posameznike).

PGD predstavljajo pomemben člen gasilstva v MOL tako pri opravljanju operativnih nalog kot pri izvajanju ostalih nalog gasilske organizacije, zato ni razlogov, da bi se njihov pomen zmanjšal ali celo, da bi jih ukinili.

8 LITERATURA

1. Čokl, Jure. 2007. Anton Posavec, reševalec. *Ljubljanski gasilec* (junij): 8–10.
2. Dobravec, Mina. 2008. *Dostopnost gasilcev v različnih časih s hitrostjo 50 km/h*. Zemljevid. Ljubljana: Gasilska brigada Ljubljana. Interno gradivo.
3. Gasilska brigada Ljubljana. 2008a. *Zgodovina*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/zgodovina2.php> (10. avgust 2010).
4. --- 2008b. *Uvod*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/org-1.php> (20. avgust 2010).
5. --- 2008c. *Obseg in način opravljanja javne gasilske službe*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/org-3.php> (11. avgust 2010).
6. --- 2008č. *Organi vodenja*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/org-5.php> (15. avgust 2010).
7. --- 2008d. *Področje delovanja*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/podrocje.php> (16. avgust 2010).
8. --- 2008e. *Delovanje GBL v skladu s pogodbami in dogovori*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/org-6.php> (16. avgust 2010).
9. --- 2008f. *Aktiviranje gasilskih enot*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/org-4.php> (17. avgust 2010).
10. --- 2008g. *Pokrivanje območja MOL*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/org-9.php> (18. avgust 2010).
11. --- 2008h. *Storitve*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/storitve.php> (23. avgust 2010).
12. --- 2009a. *Splošno o intervencijah*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/intervencije.php> (16. avgust 2010).
13. --- 2009b. *Opis dela na intervencijah*. Dostopno prek: <http://www.gasilskabrigadaljubljana.si/net/opisdela.php> (16. avgust 2010).
14. --- 2010a. *Evidenca vozil v GBL*. Interno gradivo.
15. --- 2010b. *Poimenovanje vozil GBL*. Interno gradivo.
16. Gasilska zveza Ljubljana. 2010a. *Poveljstvo*. Dostopno prek: <http://www.gasilskazveza-lj.si/organi/poveljstvo/> (16. avgust 2010).
17. --- 2010b. *Evidenca vozil v GZL*. Interno gradivo.
18. Gasilsko društvo Ljubljana mesto. 2010. *Zgodovina*. Dostopno prek: <http://www.gdml.si/zgodovina-drustva.html> (9. avgust 2010).

19. Gril, Andrej. 2006. Operativna pripravljenost trzinskih gasilcev v 100 letih delovanja. V *100 let PGD Trzin*, ur. Andrej Gril, Jože Kajfež, Janez Štebe, Helmut Verbič, Alfonz Zafošnik, 25–27. Trzin: Prostovoljno gasilsko društvo Trzin.
20. Jeraj, Julij. 2004. *Sistem zaščite in reševanja v Mestni občini Ljubljana*. Ljubljana: Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo mestne uprave Mestne občine Ljubljana.
21. Kebe, Nataša. 2002. *Organizacija in društva v sistemu zaščite in reševanja Republike Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
22. Kučič, Tomaž. 2009. *Letno poročilo za leto 2009*. Ljubljana: Gasilska brigada Ljubljana.
23. --- 2010. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 23. avgust.
24. Kus, Robert. 2004. Uvodna beseda. V *Ljubljanski gasilci skozi čas*, ur. Franc Sever, Janez Škrbinc, Franc Tomše, Štefan Trajbarič, 6–7. Ljubljana: Gasilska zveza Ljubljana.
25. --- 2007. Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo. V *Odlok o proračunu Mestne občine Ljubljana za leto 2007*, 231–240. Ljubljana: Oddelek za finance in računovodstvo z drugimi oddelki in službami. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/mol/proracun/proracun-2007/> (14. avgust 2010).
26. --- 2008. Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo. V *Predlog odloka o rebalansu proračuna Mestne občine Ljubljana za leto 2008*, 90–92. Ljubljana: Oddelek za finance in računovodstvo z drugimi oddelki in službami. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/mol/proracun/proracun-2008/> (14. avgust 2010).
27. --- 2009. Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo. V *Predlog odloka o zaključnem računu proračuna Mestne občine Ljubljana za leto 2009*, 287–299. Ljubljana: Oddelek za finance in računovodstvo z drugimi oddelki in službami. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/mol/proracun/proracun-2009/> (15. avgust 2010).
28. --- 2010. Intervju z avtorjem. Elektronska pošta, 26. avgust.
29. Kus, Robert, Tomaž Kučič in Iztok Zajc. 2006a. *Načrt Mestne občine Ljubljana za zaščito in reševanje ob požarih*. Ljubljana: Mestna občina Ljubljana.
30. --- 2006b. *Operativni gasilski načrt javne gasilske službe Mestne občine Ljubljana*. Ljubljana: Mestna občina Ljubljana.
31. --- 2006c. *Načrt varstva pred požarom*. Ljubljana: Mestna občina Ljubljana.

32. Mestna občina Ljubljana. 2009. *Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo*. Dostopno prek: <http://www.ljubljana.si/si/mol/mestna-uprava/oddelki/zascita-resevanje-civilna-obramba/> (17. julij 2010).
33. Ministrstvo za obrambo. 2010. *Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Dostopno prek: <http://www.mors.si/index.php?id=77> (14. avgust 2010).
34. *Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami* (NPVNDN). Ur. l. RS 44/2002. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=36416> (10. julij 2010).
35. *Odlok o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami v Mestni občini Ljubljana*. Ur. l. RS 24/1997. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=19971475> (11. julij 2010).
36. *Odredba o prenosu določenih nalog zaščite in reševanja na operativne gasilske enote*. Ur. l. RS 58/1992. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199258&stevilka=2654> (11. avgust 2010).
37. Ogrizek, Maja, ur. 2006. *Leksikon Sova*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
38. *Pravila gasilske službe*. Ur. l. RS 52/2010. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201052&stevilka=2827> (11. avgust 2010).
39. Predovnik, Vesna. 2004. *Upravna organiziranost sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
40. Sentočnik, Tone in Štefan Vidovič. 1998. Organizacija gasilstva in pravne osnove. V *Priročnik za gasilca*, ur. Marko Pograjc, 3–60. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
41. Sever, Franc. 2004. Razvojna pot požarnega varstva v Ljubljani in njeni okolici. V *Ljubljanski gasilci skozi čas*, ur. Franc Sever, Janez Škrbinc, Franc Tomše, Štefan Trajbarič, 27–136. Ljubljana: Gasilska zveza Ljubljana.
42. *Sklep o izvajanju javne gasilske službe v Mestni občini Ljubljana*. Ur. l. RS 845-2/2006 (27. januar 2006).
43. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. 2010. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (5. avgust 2010).
44. Šumec, Cveto. 2006. INDAGSM sistem za spremljanje statusov OGE v JGS MOL. *Ljubljanski gasilec* (junij): 14.
45. --- 2010. Intervju z avtorjem. Elektronska pošta, 27. avgust.
46. Šušteršič, Matjaž. 2010. Intervju z avtorjem. Elektronska pošta, 1. september.

47. Trajbarič, Štefan. 2004. Povzetek. V *Ljubljanski gasilci skozi čas*, ur. Franc Sever, Janez Škrbinc, Franc Tomše, Štefan Trajbarič, 267–273. Ljubljana: Gasilska zveza Ljubljana.
48. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. 2005. *Število intervencij po enotah na območju MOL za leto 2005*. Interno gradivo. Aplikacija Spin.
49. --- 2006. *Število intervencij po enotah na območju MOL za leto 2006*. Interno gradivo. Aplikacija Spin.
50. --- 2007. *Število intervencij po enotah na območju MOL za leto 2007*. Interno gradivo. Aplikacija Spin.
51. --- 2008. *Število intervencij po enotah na območju MOL za leto 2008*. Interno gradivo. Aplikacija Spin.
52. --- 2009. *Število intervencij po enotah na območju MOL za leto 2009*. Interno gradivo. Aplikacija Spin.
53. --- 2010a. *Sile za zaščito reševanje in pomoč*. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=sz1.htm> (9. avgust 2010).
54. --- 2010b. *Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=sv1.htm> (9. avgust 2010).
55. --- 2010c. *Civilna zaščita*. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=cz1.htm> (9. avgust 2010).
56. *Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč*. Ur. l. RS 92/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200792&stevilka=4547> (11. avgust 2010).
57. Ušeničnik, Bojan. 2002. Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. V *Nesreče in varstvo pred njimi*, ur. Bojan Ušeničnik, 462–497. Ljubljana: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo.
58. Verbič, Matjaž in Bojan Kovačič. 2004. *Tehnika I – IV*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
59. Vrhovec, Milan in Franc Černelič. 1998. Taktika. V *Priročnik za gasilca*, ur. Marko Pograjc, 4–5. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
60. *Zakon o gasilstvu* (ZGas-UPB1). Ur. l. RS 113/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2005113&stevilka=5006> (11. maj 2010).
61. *Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami* (ZVNDN-UPB1). Ur. l. RS 51/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200651&stevilka=2182> (12. maj 2010).

62. *Zakon o varstvu pred požarom (ZVPoz-UPB1)*. Ur. l. RS 3/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20073&stevilka=102> (12. junij 2010).
63. Združenje slovenskih poklicnih gasilcev. 2010a. *Uvodne besede*. Dostopno prek: <http://www.zspg.si/uvod.php> (15. avgust 2010).
64. --- 2010b. *Kulturna dediščina*. Dostopno prek: <http://www.zspg.si/p02-kulturnadediscina.php> (15. avgust 2010).

9 PRILOGE

PRILOGA A: Statistična primerjava interveniranj med GBL in PGD po letih

LETO 2005	PGD ŠT. INT	GBL ŠT. INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
druge nesreče	1	90	1,1	98,9	91
naravne nesreče	20	36	35,7	64,3	56
onesnaženja, nesreče z nevarnimi snovmi	0	80	0,0	100,0	80
ostali dogodki	2	515	0,4	99,6	517
požari in eksplozije	141	783	15,3	84,7	924
SKUPAJ	164	1504			1668
LETO 2006	PGD ŠT. INT	GBL ŠT. INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
druge nesreče	5	144	3,4	96,6	149
naravne nesreče	35	49	41,7	58,3	84
onesnaženja, nesreče z nevarnimi snovmi	5	106	4,5	95,5	111
ostali dogodki	10	586	1,7	98,3	596
požari in eksplozije	284	945	23,1	76,9	1229
SKUPAJ	339	1830			2169
LETO 2007	PGD ŠT. INT	GBL ŠT. INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
druge nesreče	4	159	2,5	97,5	163
naravne nesreče	17	34	33,3	66,7	51
onesnaženja, nesreče z nevarnimi snovmi	0	104	0,0	100,0	104
ostali dogodki	10	567	1,7	98,3	577
požari in eksplozije	358	912	28,2	71,8	1270
SKUPAJ	389	1776			2165
LETO 2008	PGD ŠT. INT	GBL ŠT. INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
druge nesreče	2	131	1,5	98,5	133
naravne nesreče	43	40	51,8	48,2	83
onesnaženja, nesreče z nevarnimi snovmi	4	92	4,2	95,8	96
ostali dogodki	17	549	3,0	97,0	566
požari in eksplozije	344	797	30,1	69,9	1141
SKUPAJ	410	1609			2019
LETO 2009	PGD ŠT. INT	GBL ŠT. INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
druge nesreče	15	110	12,0	88,0	125
naravne nesreče	29	22	56,9	43,1	51
onesnaženja, nesreče z nevarnimi snovmi	0	91	0,0	100,0	91
ostali dogodki	12	584	2,0	98,0	596
požari in eksplozije	282	675	29,5	70,5	957
SKUPAJ	338	1482			1820
POVPREČJE 5 LET	PGD ŠT. INT	GBL ŠT. INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
druge nesreče	5	127	4,1	95,9	132,2
naravne nesreče	29	36	44,3	55,7	65
onesnaženja, nesreče z nevarnimi snovmi	2	95	1,9	98,1	96,4
ostali dogodki	10	560	1,8	98,2	570,4
požari in eksplozije	282	822	25,5	74,5	1104,2
SKUPAJ	328	1640			393,6

Vir: Prirejeno po URSZR (2005); URSZR (2006); URSZR (2007); URSZR (2008); URSZR (2009).

PRILOGA B: Statistična primerjava interveniranja med GBL in PGD po tipih

DRUGE NESREČE	PGD INT	GBL INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
2005	1	90	1,1	98,9	91
2006	5	144	3,4	96,6	149
2007	4	159	2,5	97,5	163
2008	2	131	1,5	98,5	133
2009	15	110	12,0	88,0	125
NARAVNE NESREČE	PGD INT	GBL INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
2005	20	36	35,7	64,3	56
2006	35	49	41,7	58,3	84
2007	17	34	33,3	66,7	51
2008	43	40	51,8	48,2	83
2009	29	22	56,9	43,1	51
ONESNAŽENJA, NESREČE Z NEVARNIMI SNOVMI	PGD INT	GBL INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
2005	0	80	0,0	100,0	80
2006	5	106	4,5	95,5	111
2007	0	104	0,0	100,0	104
2008	4	92	4,2	95,8	96
2009	0	91	0,0	100,0	91
OSTALI DOGODKI	PGD INT	GBL INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
2005	2	515	0,4	99,6	517
2006	10	586	1,7	98,3	596
2007	10	567	1,7	98,3	577
2008	17	549	3,0	97,0	566
2009	12	584	2,0	98,0	596
POŽARI IN EKSPLOZIJE	PGD INT	GBL INT	PGD % INT	GBL % INT	SUM ŠT. INT
2005	141	783	15,3	84,7	924
2006	284	945	23,1	76,9	1229
2007	358	912	28,2	71,8	1270
2008	344	797	30,1	69,9	1141
2009	282	675	29,5	70,5	957

Vir: Prirejeno po URSZR (2005); URSZR (2006); URSZR (2007); URSZR (2008); URSZR (2009).